

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»**

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ НАУК І СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній рівень – бакалавр

на тему: **«УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА В БРАЗИЛІЇ ТА КИТАЇ:
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ»**

Виконала:

студентка 4-го року навчання,

спеціальність: 291 “Міжнародні відносини
суспільні комунікації та регіональні студії”

Довбня Анастасія Ігорівна

Керівник

Соловей Галина Сергіївна

кандидатка філософських наук, старша
викладачка кафедри міжнародних відносин

КИЇВ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ	8
1.1. Теоретичні рамки дослідження, визначення понять.....	8
1.2. Історія формування українських діаспор в Бразилії та Китаї.....	18
1.3. Аналіз наукових джерел і література з теми діаспори та міграції.....	30
РОЗДІЛ 2. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ В БРАЗИЛІЇ ТА КИТАЇ	38
2.1. Демографічні характеристики, соціально-економічний стан, культурні особливості, рівень інтеграції у суспільство української діаспори в Бразилії, Китаї.....	38
2.2. Громадські та молодіжні організації діаспори в Бразилії та Китаї.....	44
2.3. Вплив діаспори на розвиток українсько-бразильських, українсько-китайських відносин, ставлення населення та урядів країни перебування до російського вторгнення в Україну.....	52
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ	63
3.1. Аналіз сучасних викликів, з якими стикається українська діаспора в кожній з країн.....	63
3.2. Стратегії та перспективи розвитку відносин між Україною та українськими громадами за кордоном.	67
3.3 Порівняння актуальних викликів та перспектив українських громад у Бразилії та Китаї	74
ВИСНОВКИ	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	84
ДОДАТКИ	96
АНОТАЦІЯ	98

ВСТУП

У контексті постійно зростаючої ролі BRICS на міжнародній арені, особливої уваги заслуговує розуміння культурних взаємодій між Україною та країнами цього союзу. З приєднанням нових членів та ескалацією міжнародних конфліктів, як-от вторгнення Росії в Україну, важливість культурного діалогу та посилення глобальної підтримки через діаспори стає значущою. Аналіз української діаспори в країнах BRICS, таких як Бразилія та Китай, може відіграти ключову роль у формуванні people-oriented дипломатії та забезпеченні превалювання українських інтересів в цих країнах.

Проблематикою дослідження є те, що підсилення ролі української діаспори в Бразилії та Китаї вимагає глибокого аналізу їхньої соціально-економічної адаптації, культурної ідентичності та політичної активності. Необхідно виявити проблеми та виклики, з якими вони стикаються, і можливості, які вони можуть забезпечити для підтримки України.

Цей підхід дозволяє глибше зрозуміти кейси, де м'яка сила, що виражається через культурне просування та дипломатію, поєднується з активним лобіюванням політ воєнної підтримки та зміцненням обороноздатності України. Такий підхід підкреслює роль діаспори як важливого актора в міжнародних відносинах, здатного впливати на рішення, що мають критичне значення для безпеки та стабільності України на глобальній арені.

Мета дослідження: визначити методи, якими українська діаспора в Бразилії та Китаї забезпечує підтримку України країнами перебування та виокремити способи, за допомогою яких українська держава може допомагати діаспорам цих держав.

Об'єктом дослідження є українська діаспора в трьох згаданих країнах, тоді як **предметом** є їх структура, зв'язки з Україною та роль у культурній дипломатії. Дослідження українських діаспор є важливою темою в контексті вивчення

міжнародних відносин та культурних зв'язків. Протягом останніх десятиліть було проведено чимало досліджень, що висвітлюють різні аспекти життя українських громад у різних країнах світу. Серед найвизначніших робіт, присвячених українцям у Китаї, варто зазначити монографію В.А. Черномаза "Українці в Китаї (перша половина ХХ ст.)" (2021). В енциклопедичному довіднику представлено історію формування й розвитку українського громадсько-політичного та культурного життя на терені Китаю в першій половині ХХ століття. У книзі подано інформацію про українські громадські організації, що існували в зазначений час, українську пресу, театральну й хорову діяльність, а також персоналії визначних українських громадських діячів у Китаї. Це дослідження стало важливим внеском у розуміння процесів інтеграції та культурного обміну між українцями та китайцями. Іншим джерелом інформації про розвиток української діаспори в Китаї у двадцятому столітті є публікації Української Асоціації китаєзнавців, однією з яких є робота "З думкою про Батьківщину: українці в Шанхаї" Сергія Бурдиляка, посла з особливих доручень Міністерства закордонних справ України, що з 2009 по 2014 рік обіймав посаду генерального консула України в Шанхаї. Найбільш актуалізовану інформацію про реальний стан української діаспори в Китаї дає стаття "Щодо життя української діаспори в Пекіні (1992–2023 рр.)" кандидатки політичних наук Юлії Клипчишин та респондентки цього дослідження - Дарини Устенко, членкині ГО «Українська асоціація китаєзнавців», представниці української громади в КНР (Українська асоціація китаєзнавців, 2023).

Стосовно української діаспори в Бразилії, значний внесок зробила Марина Гримич та Ірина Сушинська, які досліджували різні аспекти життя українських громад у цій країні. Їх праці охоплюють історичний розвиток, соціально-економічні умови та культурну активність українців у Бразилії. Крім того унікальний внесок у наше розуміння української діаспори у Бразилії вносять місцеві бразильські історики з українським корінням, такі як Еміліо Гаудеде, який зокрема у своїх роботах розкривав вплив українських емігрантів на культурний і соціальний розвиток штату Парана, Володимир Сергійчук, Олесь Пеля. Цитовані у цій роботі твори “До Бразилії” Івана Франка (1981) та “Ти був чужий” (1987) Івана Овечка, дають найкраще розуміння дрібних деталей того, як українці під час перших хвиль міграції переживали переїзд та адаптацію до нових умов.

Новизна мого дослідження полягає в тому, що, хоч історія українських діаспор є досить дослідженою, інформація про структуру та актуальну активність українських громад у Бразилії та Китаї залишається розпорошеною. Враховуючи низку економічних та політичних факторів, пов'язаних з цими країнами на тлі повномасштабного вторгнення Росії в Україну, дослідження успішних кейсів та викликів, з якими стикаються українці в Бразилії та Китаї, є значимою базою для глибшого аналізу та формулювання подальших комплексних стратегій здійснення культурної дипломатії та протидії російській пропаганді в цих країнах. Це дослідження сприятиме глибшому розумінню ролі українських діаспор у сучасному глобалізованому світі та формуванню ефективних механізмів підтримки українських громад за кордоном.

Методологія дослідження спирається на якісні підходи, включаючи проведення та аналіз 8-ми глибинних інтерв'ю з представниками діаспори, місцевого населення досліджуваних країн, контент-аналіз медіа-матеріалів, а також вивчення конкретних кейсів успішних ініціатив. Це дозволить комплексно оцінити внесок діаспор у підтримку України, визначити основні виклики та розробити стратегічні напрями для підвищення їх ефективності.

Для досягнення мети визначено **наступні завдання**:

1. Визначити теоретичні рамки дослідження ролі діаспор як елемента культурної дипломатії та м'якої сили в міжнародних відносинах.
2. Проаналізувати демографічні, соціально-економічні характеристики української діаспори у Бразилії та Китаї.
3. Оцінити вплив діаспори на підтримку України під час війни, включаючи гуманітарну допомогу та міжнародне лобіювання.
4. Виявити основні проблеми та виклики, з якими стикаються українські громади у цих країнах.
5. З'ясувати, яким чином можна підсилити ролі діаспори в культурному обміні та політичному впливі на країни проживання.

Дослідження складається з трьох основних розділів та дев'яти підрозділів:

У першому розділі викладені теоретичні рамки дослідження, які охоплюють визначення ключових понять та концепцій. Включено також історичний огляд процесів формування українських громад в Бразилії та Китаї, аналізується наукова література та теоретичні підходи до розуміння ролі діаспор як м'якої сили у міжнародних відносинах.

У другому розділі здійснено порівняльний аналіз української діаспори, проаналізовано їх демографічні та соціально-економічні характеристики. Оцінюється активність і внесок громадських та молодіжних організацій у суспільне життя країн проживання. Аналізується вплив діаспор на міжнародні відносини, а також їх ставлення та реакція на конфлікти з Росією.

У третьому розділі подано розгляд сучасних викликів та перспектив розвитку українських діаспор. Проаналізовано основні проблеми, з якими стикаються діаспори в аспектах інтеграції та збереження культурної ідентичності. Запропоновано стратегії для підвищення їх ефективності в політичному та культурному контекстах країн BRICS, що дозволяє оптимізувати їх внесок у міжнародну підтримку та культурний обмін на глобальній арені.

Висновки дослідження здійнять підсумки аналізу та окреслять шляхи для оптимізації взаємодії між Україною та її діаспорами, спрямовані на посилення міжнародної підтримки та культурного впливу.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

1.1. Теоретичні рамки дослідження, визначення понять.

Теоретичні рамки цього дослідження базуються погляді на культурну дипломатії та роль діаспори в сучасному міжнародному контексті через призму конструктивізму та структуралізму. Зокрема, застосовуючи теорії міжнародних відносин, ми розглядаємо, як взаємодія між державами, їхніми діаспорами, та міжнародними акторами формують новий ландшафт глобальної політики.

Конструктивізм, як ідентифікує Вендт (1992), розглядає міжнародні відносини через лінзу соціально конструйованих реалій, де ідеї та ідентичності беруть ключову роль у формуванні державних інтересів та політичних дій. У контексті української діаспори, ця перспектива допомагає зрозуміти, як ідентичність та культурні взаємозв'язки впливають на міждержавні та міжнародні відносини.

Структуралізм, з іншого боку, акцентує на розподілі влади та взаємозалежності держав у міжнародній системі. У контексті діаспори, це дозволяє аналізувати, як міграційні спільноти впливають на відносини між країнами, зокрема через канали культурної дипломатії (Брюкнер, 2019).

Джозеф Най (2005), розробляючи концепцію "м'якої сили", підкреслив роль культурної привабливості та переконливості у зовнішній політиці. У контексті української діаспори, "м'яка сила" стає особливо значущою, оскільки культурний обмін і підтримка ідентичності можуть впливати на міжнародну підтримку України.

Роджер Брубакер (1996) у своєму аналізі "триадного вузла" відносин між країною проживання, діаспорою та зовнішньою батьківщиною виокремлює ключові точки взаємодії, які стають ще складнішими у контексті конфлікту Росії проти України, перетворюючи цей "триадний вузол" на "квадратичний", залучаючи до дискурсу міжнародних акторів.

Ця складність відносин і взаємодій вимагає розширення концепції діаспорської дипломатії, щоб охопити не тільки традиційний культурний обмін між країнами та їхніми діаспорами, але й взаємодію з міжнародною спільнотою в контексті глобального конфлікту. Такий підхід підкреслює роль діаспор як активних учасників у формуванні міжнародної політики, впливаючи на глобальну підтримку та сприйняття конфлікту.

У контексті повномасштабного вторгнення Росії в Україну, діаспорська дипломатія набуває нового значення, стаючи ключовим інструментом у залученні міжнародної підтримки та протистоянні російській агресії. Аналізуючи цей контекст через призму конструктивізму, структуралізму, та концепції "м'якої сили", ми можемо глибше зрозуміти роль та вплив української діаспори на міжнародну арену.

Грегори Пасхалідіс (2009) у своєму дослідженні "Експорт національної культури: історії культурних інститутів за кордоном" детально розглядає еволюцію цих інститутів через чотири визначні етапи: культурний націоналізм, культурна пропаганда, культурна дипломатія та культурний капіталізм. Ці етапи відображають динаміку міжнародних культурних відносин з 1870-х років до сьогодення.

У період культурного націоналізму культурні інститути були зосереджені на збереженні мови та ідентичності серед етнічних спільнот за кордоном, відображаючи початкові зусилля діаспори у збереженні культурних коренів. Однак, під час міжвоєнних років та Другої світової війни, ці інститути

перетворилися на інструменти культурної пропаганди, які відігравали важливу роль у підтримці політичних та військових цілей країн (Пасхалідіс, 2009)

У післявоєнний період акцент на культурній дипломатії як способі ідеологічної боротьби під час Холодної війни отримав нове вимірювання з появою ідеї "Культурної Холодної війни". Френсіс Стоунор Сондерс у своїй роботі "Культурна Холодна війна: ЦРУ та світ мистецтв і літератури" детально описує цей період, коли уряд Сполучених Штатів, зокрема ЦРУ, займався таємною культурною пропагандою в Західній Європі. Ця прихована програма була спрямована на протидію комуністичному впливу та просування американського способу життя на піку Холодної війни і ґрунтувалася на переконанні, що війна була не лише політичною та військовою боротьбою, але й боротьбою за серця та розуми, де культура відігравала ключову роль у формуванні громадської думки та ставлення до Сполучених Штатів та Радянського Союзу (Френсіс Стоунор Сондерс, 1905).

"Культурна холодна війна" характеризувалася таємною підтримкою ЦРУ широкого спектру культурних заходів, включаючи публікацію журналів, організацію виставок мистецтв та спонсорство музики та літератури. Одним з ключових елементів цієї програми був Конгрес за культурну свободу, керований агентом ЦРУ Майклом Джоссельсоном з 1950 по 1967 рік, який служив фронтом для просування проамериканських культурних цінностей та антикомуністичних настроїв серед інтелектуалів та художників у Західній Європі (Френсіс Стоунор Сондерс, 1905).

Останні десятиліття характеризуються переходом до культурного капіталізму, що означає значний розвиток культурних інститутів, які тепер зосереджені не лише на просуванні культури, але й на підтримці економічних та ширших зовнішньодипломатичних цілей. Така еволюція підкреслює зростаюче значення культури як засобу національного брендингу, відкриваючи нові можливості для діаспор (Френсіс Стоунор Сондерс, 1905).

У випадку української діаспори, це свідчить про те, що її діяльність та функції вже не обмежуються рамками традиційної культурної дипломатії; натомість, вона діє в умовах, які в значній мірі відповідають культурному капіталізму. Це передбачає не тільки збереження та просування культурної спадщини, а й активне використання культурних ресурсів для впливу на економічні та дипломатичні відносини на міжнародному рівні. Діяльність діаспори може сприяти підвищенню міжнародного іміджу України, залученню туристів, підтримці експорту культурних продуктів, а також впливати на інтерес іноземних студентів і науковців.

Теоретична рамка цього дослідження також базується на концепції Бенедикта Андерсона (2003) про націю як "уявну спільноту", яка формується через культурні та історичні процеси, зокрема через мову та спільні символи.

Бенедикт Андерсен у своїй книзі аргументує, що поява націоналізму пов'язана з культурними та історичними змінами, включно зі зниженням релігійного авторитету та зміною розуміння часу та простору. Він підкреслює сучасність націй, незважаючи на те, що їхні члени сприймають глибоку історичну безперервність. Дослідник занурюється в історичні та культурні умови, які дозволили зародитися національній свідомості. Андерсон вказує на важливість мови та культури як засобів консолідації національної ідентичності, він показує, як в країнах "останньої хвилі" виникали зусилля зі створення та популяризації національних мов, літератури, історії та символів, що допомагало формувати уявлення про спільне минуле, культуру та цінності. Це є особливо актуальним для розуміння виникнення, розвитку, (не)асиміляції української діаспори в різних країнах. У контексті цього дослідження, поняття уявної спільноти виходить за рамки географічних кордонів України та розширюється на глобальний рівень, охоплюючи українську діаспору по всьому світу (Бенедикт Андерсон, 2003)

Українська діаспора представляє собою випадок транснаціональної уявної спільноти, яка підтримує зв'язок з рідною країною через культурні практики, мову, історичну пам'ять та підтримку української державності. Спільні історичні

події, зокрема боротьба за незалежність і спротив російському агресору, сприяють зміцненню національної свідомості серед українців, незалежно від місця їхнього проживання.

Дослідження української діаспори у контексті теорії Андерсона вимагає аналізу механізмів, через які українці за кордоном ідентифікують себе з Україною. Це охоплює вивчення мовної політики, культурних заходів, освітніх програм, заснованих на вивченні української мови та історії, а також участь у громадському житті та політичних кампаніях на підтримку України. Особлива увага приділяється ролі соціальних мереж та медіа у формуванні транснаціональних українських спільнот, які сприяють розповсюдженню інформації, зміцненню зв'язків між українцями різних країн та координації допомоги Україні.

Також, це у цьому дослідженні ми аналізуємо вплив повномасштабного вторгнення росії в Україну та міграційних процесів на формування ідентичності української діаспори в Бразилії та Китаї.

Ставши свідками агресії проти України та боротьби за її суверенітет, українська діаспора активізує свою підтримку через волонтерську діяльність, фінансову допомогу та міжнародне лобіювання інтересів України. Така активність не лише спрямована на підтримку України, але й на протистояння спробам дезінформації та збереження автентичного нарративу про події в країні.

Важливу роль у зміцненні національної ідентичності української діаспори відіграють культурні інституції, такі як українські школи, церкви, громадські організації та медіа. Вони не тільки забезпечують зв'язок з українською культурою та історією, але й слугують майданчиками для зустрічей та спілкування українців за кордоном, створюючи таким чином підґрунтя для солідарності та взаємодопомоги.

Завданням цього дослідження є не тільки проаналізувати, як українська діаспора втілює ідеї Бенедикта Андерсона про націю як уявну спільноту, але й дослідити, як ця спільнота адаптується до зростаючих потреб адвокації інтересів

України в світі на тлі повномасштабного вторгнення, зокрема в таких країнах як Бразилія, Китай (Андерсен, 2001).

Ця теоретична рамка стає особливо актуальною для розуміння значення українських діаспор у Бразилії та Китаї, враховуючи зростаючий вплив цих країн на міжнародній арені.

Визначення понять:

Діаспора За визначенням Робіна Коена (2008), провідного науковця в галузі досліджень діаспор, діаспора визначається наступним чином:

"Діаспора стосується розсіювання населення зі своєї початкової батьківщини до кількох регіонів, зберігаючи зв'язки з батьківщиною через спільну культурну та історичну ідентичність, колективну пам'ять і постійні взаємодії." (Робін Коен, 2008)

Експатріантська громада, експати, експатріати, визначаються Еріком Кохеном для позначення тимчасових добровільних мігрантів з розвинених країн, які проживають за кордоном з метою бізнесу (підприємці, працівники міжнародних компаній), місій (дипломати, військові, працівники іноземних некомерційних організацій), науково-культурної діяльності (викладачі, науковці, митці) або відпочинку (власники других будинків, багаті пенсіонери, постійні туристи) (Cohen E., 1977)

Ключові відмінності між діаспорою та експатріантською громадою можна підсумувати наступним чином:

- Діаспори підтримують сильні, часто емоційні та культурні зв'язки зі своєю батьківщиною, тоді як експатріантські громади можуть мати більш практичний або менш інтенсивний зв'язок з рідною країною.

- Діаспори часто мають спільну колективну пам'ять та ідентичність, пов'язану з батьківщиною, включаючи культурні практики, мову та історію. Експатріантські громади можуть не мати такого рівня колективної ідентичності та часто більше адаптуються до культури країни перебування.

- Діаспори зазвичай формуються протягом поколінь, з відчуттям постійності та безперервності. Експатріантські громади можуть бути більш тимчасовими, з членами, які часто планують повернутися до своєї рідної країни після певного періоду.

У межах дослідження найбільш підходить визначення, надане Робіном Коеном. Це пов'язано з тим, що дослідження зосереджується на довгострокових, культурно та емоційно пов'язаних спільнотах українців у цих країнах, що відповідає характеристикам діаспори. Це однозначно можна свідчити про українців у Бразилії, та аналізуючи діяльність українців в Китаї ми також зосереджуватимемось на тих групах населення, яке має характеристики описані вище.

Визначення Коена підкреслює важливість колективної пам'яті, збереження культури та постійного зв'язку з батьківщиною, що є ключовими елементами у розумінні того, як ці спільноти підтримують Україну та як Україна, у свою чергу, може підтримувати їх.

BRICS — це міжурядова організація, яка включає п'ять великих країн з економіками, що розвиваються: Бразилію, Росію, Індію, Китай та Південну Африку, а також групу новоприєднаних держав. Ця організація була заснована в 2006 році з метою зміцнення співпраці між країнами-учасницями та сприяння їхньому спільному економічному розвитку. У рамках цієї співпраці країни BRICS прагнули створити альтернативні механізми економічної взаємодії, які можуть протистояти домінуванню західних економічних структур, таких як Міжнародний валютний фонд та Світовий банк (Майлз Кенні, 2024).

BRICS грає значну роль у світовій економіці завдяки високим темпам економічного зростання, розширенню ринкового потенціалу та посиленню геополітичного впливу (Раджив Батія, 2024). Сумарний ВВП країн BRICS складає значну частину світової економіки, а їхній вплив на глобальні фінансові ринки та торгівлю є вагомим фактором міжнародних економічних відносин (Ніколло Конте, 2023). Бразилія та Китай займають ключові позиції в цій організації, що дозволяє їм активно впливати на формування світових економічних тенденцій.

Бразилія, зі своїми багатими природними ресурсами та розвиненою аграрною промисловістю, забезпечує вагомий внесок у світову економіку через експорт сировини та продовольства. (Престон Е. Джеймс, 2024). Китай є найбільшою економікою в BRICS та другою за величиною в світі, відомий своїм стрімким економічним розвитком, що базується на експортно-орієнтованій промисловості та інвестиціях у високотехнологічні галузі. З моменту початку реформ і відкриття економіки в 1978 році, Китай демонстрував середнє річне зростання ВВП понад 9%, що дозволило більше 800 мільйонам людей вибратися з бідності. Основою цього зростання стали інвестиції та експортно-орієнтоване виробництво (The World Bank China Overview, last updated 2024).

Китай є одним з найбільших світових виробників і експортерів високотехнологічної продукції, таких як мобільні телефони, електромобілі та напівпровідники. Інвестиції в дослідження та розробки значно зросли, що дозволило Китаю стати лідером у таких сферах, як штучний інтелект, робототехніка та великі дані (McKinsey Global Institute, 2019).

Однак, і Бразилія, і Китай зазнають впливу російської пропаганди, яка діє як на рівні населення, так і серед політичних еліт. У контексті діяльності в BRICS, де країни прагнуть протистояти західним цінностям, механізми російської пропаганди спрямовані на формування антизахідних настроїв та зміцнення політичної солідарності між країнами-учасницями. Це створює складний політичний ландшафт, в якому внутрішні та зовнішні політичні процеси переплітаються з глобальними економічними інтересами та впливом

дезінформації. 1 січня 2024 року головування в BRICS перейшло від Південної Африки до Росії, що лише погіршує ситуацію та вплив країни на учасників BRICS (Rajiv Bhatia, 2024).

Крім того, враховуючи історію утворення Бразилії та те, що вона має найбільшу італійську діаспору поза межами Італії, найбільшу японську діаспору поза межами Японії (Balanço Geral, 2022), а також визначні діаспори Німеччини та Вірменії, про що зазначив один з респондентів, особливо цінним є визначення ролі та потенціалу української діаспори у донесенні інтересів України в Бразилії.

Культурна дипломатія включає використання культурних ресурсів нації для досягнення зовнішньополітичних цілей. Вона представляє форму м'якої сили, метою якої є створення позитивного іміджу та сприяння взаєморозумінню через програми культурного обміну, мистецтво та освіту.

Александр Джордж (1959) визначає **пропаганду** як цілеспрямоване поширення інформації, ідей або чуток для підтримки чи шкоди політичним цілям. Його дослідження нацистської Німеччини показали, що пропаганда часто використовувалась для підготовки до важливих дій або реакції на дії супротивників, націлюючись як на внутрішні, так і на зовнішні аудиторії (Александр Джордж, 1959).

Анн-Марі Брадї у книзі "Marketing Dictatorship: Propaganda and Thought Work in Contemporary China" описує **пропаганду** як інструмент маніпулювання інформацією для підтримки легітимності режиму, мінімізуючи брехню та абсурдність. Вона використовується для підтримки довіри до державної пропаганди, уникаючи надмірного спотворення чутливих політичних тем, окрім випадків, коли громадська увага до цих питань є надзвичайно високою. Цей інструмент, на думку Брадї, перетворив Комуністичну партію Китаю на політичну партію, що намагається забезпечити свою легітимність через методологію масового переконання. (Анн-Марі Брадї, 2008)

Визначення пропаганди Еріна і Брета Картера (2023) розглядають **пропаганду** як засіб не для переконання, а для домінування над аудиторією. Вони аргументують, що більш абсурдна пропаганда демонструє здатність держави до примусу, націлюючись на нейтралізацію загроз для режиму.

Для цього дослідження найбільш підходить визначення Александра Джорджа, оскільки воно підкреслює багатовекторний вплив пропаганди на різні аудиторії та її роль у підтримці політичної стратегії, що є важливим при порівнянні активностей та впливу української діаспори в Бразилії та Китаї.

Методологія дослідження базується на якісних методах, що дозволяють отримати глибоке розуміння досліджуваних явищ. Нижче наведені основні методи, які використовуються в цьому дослідженні:

Глибинні інтерв'ю з ключовими представниками діаспори, експертами та активістами є основним методом збору первинної інформації. Цей метод дозволяє отримати детальні та практичні дані про їх діяльність, сприйняття та виклики, з якими вони стикаються. Згідно з Квінлан (2019), глибинні інтерв'ю забезпечують можливість зрозуміти суб'єктивний досвід та мотивацію респондентів, що є важливим для вивчення соціальних груп (Quinlan, 2019, с. 234).

Контент-аналіз буде використовуватись для аналізу медіа-матеріалів, соціальних мереж та публікацій, створених діаспорою. Контент-аналіз дозволяє визначити основні теми, що хвилюють українську громаду за кордоном, та способи, якими вони представляють Україну. Берелсон (1952) описує контент-аналіз як дослідницький метод для об'єктивного, систематичного та кількісного опису змісту комунікації (Berelson, 1952, с. 18). Цей підхід також підтримується сучасними дослідниками, такими як Кріппендорф (2018), які підкреслюють важливість аналізу текстів для вивчення соціальних явищ (Krippendorff, 2018, с. 24).

Метод **case study** був розроблений Робертом Йіном, який представив його в своїй роботі "Case Study Research: Design and Methods" (1984). Йін визначив цей метод як інструмент для глибокого аналізу конкретного випадку в реальному контексті, що дозволяє вивчити складні соціальні явища і процеси (Yin, 1984, p. 13). Цей метод є особливо корисним для вивчення практичних аспектів діяльності діаспор. Наприклад, дослідження української діаспори в Канаді (Dua, 2015, p. 102-108) та польської діаспори в США (Gardner, 2011, p. 78-85) демонструють, як метод case study допомагає вивчити вплив діаспор на соціально-економічний розвиток їхніх громад.

Process tracing буде використано для детального аналізу розвитку українських громад у Бразилії та Китаї. Цей метод дозволяє крок за кроком розглянути процес розвитку певного явища і прослідкувати, як різні змінні впливають на процес і результат. Колер (2014) зазначає, що process tracing дозволяє ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки та механізми, що пояснюють розвиток подій (Collier, 2014, p. 146-149). У цьому дослідженні, цей метод допоможе зрозуміти вплив повномасштабного вторгнення на розвиток українських громад у досліджуваних країнах.

Таким чином, використання цих методів дозволить комплексно дослідити українську діаспору в Бразилії та Китаї, надавши можливість отримати детальну і багатовимірну картину їхньої діяльності та взаємодії в різних контекстах.

1.2. Історія формування українських діаспор в Бразилії та Китаї.

Бразилія

Згідно з даними Міністерства Закордонних справ України, українська діаспора в Бразилії є однією з найбільших зарубіжних українських громад, нараховуючи близько 500 тисяч осіб (Сайт Посольства України в Бразилії). Витоки цієї діаспори сягають кінця XIX століття, коли перші українські мігранти з територій, що входили до складу Австро-Угорської імперії, прибули до Бразилії в пошуках

кращих життєвих умов і можливостей для землеробства. Ця громада пройшла довгий шлях розвитку від первинного поселення до значної культурної та політичної сили у бразильському суспільстві.

Історія виникнення української діаспори в Бразилії оточена численними спекуляціями та дискусіями серед істориків стосовно точних дат прибуття перших українців.

Однією з перших відомих особистостей, що відвідав Бразилію, був Юрій Лисянський — українець за походженням, мореплавець, який здійснив навколосвітню подорож у 1803/1804 роках. Його пригоди не лише відкрили нові морські шляхи, а й вперше представили українську націю в Бразилії. Про це він писав у своєму щоденнику “Навколосвітня подорож на шлюпі «Нева» (1803–1806)”.

Історія масової української міграції до Бразилії починається з 1872 року, коли сім'я М. Морозевича емігрувала з Золочівщини. У наступні роки, українці продовжували прибувати, зокрема у 1876 році група з Буковини оселилася в штаті Парана, а в 1881 році інша група заснувала поселення біля міст Палмейрас і Понта-Гроса.

Із скасуванням у 1888 р. у Бразилії невільництва, коли країна зіткнулася з гострою нестачею робочих рук, бразильський уряд запустив амбітний іміграційний проект, покриваючи витрати на переїзд і проживання для іммігрантів, що прибувають із європейських портів. Імігранти прибували за контрактами з морських компаній, яким платили високі суми за доставку кожної особи, з особливими тарифами для дітей та підлітків.

Згідно з цифрами, які наводить Іван Франко (1981) у своїй збірці “До Бразилії”, компаніям платили 75 мільреїсів за кожного дорослого — суму, що еквівалентна приблизно 170 французьким франкам, 150 російським маркам, 85 російським рублям або 170 австрійським кронам. Ціни для дітей та підлітків були відповідно менші: половина суми для підлітків від 8 до 12 років і четвертина для

дітей молодших за 8 років. З метою залучення більше людей, ці компанії вдалися до широкомасштабної пропаганди, обіцяючи ідилічне життя в Бразилії, часто з упередженими обіцянками, що використовували незнання людей про реальні умови в країні. Агенти наполегливо розповідали українцями про кращі життєві перспективи на новій землі, які часто були перебільшені або навіть абсурдні, аби привабити більше людей (Франко, 1981).

Серед іміграційних агентів був італієць Джеролетто. Він прибув до Галичини у 1893 році, маскуючись під звичайного селянина, і відвідував найбідніші українські села, пропонуючи людям вигадані обіцянки про краще життя в Бразилії. Джеролетто видавав себе за померлого австрійського престолонаслідника Рудольфа Габсбурга і заявляв, що в Бразилії можна створити "руське царство" без польської шляхти та євреїв. Його діяльність включала не лише економічні спонуки, а й соціально-політичні обіцянки, що резонували з настроями тогочасного українського населення. Проте його афери закінчились невдало, адже він помер у 1894 році, і його справу перебрав інший хитрий агент Сільвіо Нодарі з Удіне. Серед агентів були також і звичайні власники суден, які прагнули не повертатися до Європи порожніми після доставки товарів (Франко, 1981).

"Бразильська лихоманка" (1895 по 1897)

Подальше масове переселення розпочалося в 1895 році та забезпечувалось фінансування проїзду та виділення землі під оселення з відстрочкою платежу. Завдяки цим заходам, тисячі українців з Північно-Східної Галичини переїхали до Бразилії, засновуючи нові поселення, хоча на практиці їх умови часто були далекими від обіцяних.

Цей масовий виїзд українців був частиною ширшої хвилі міграції з Східної Галичини, Львівської, Тернопільської та Івано-Франківської областей, а також із Закерзоння. За кошти бразильського уряду на транспортуванні за два роки

покинуло рідний край понад 5 тисяч українських родин. Понад одна тисяча українських родин виїхала за власний рахунок в 1897-1907 рр.

Ці агенти часто зображували Бразилію як землю обіцяну, де врожаї були неймовірними, а життєві умови — безпечними та достатніми. Обіцянки про землю та краще життя в "Америці" ставали спокусливими, особливо для селян з Галичини, які зіштовхувались з браком вільних земель та економічними труднощами на батьківщині. Проте, як виявилось, реалії бразильського життя були далекі від обіцянок: замість оброблюваних земель мігранти отримували ділянки в невирубаних джунглях, а безпека часто була під загрозою через напади місцевих аборигенів.

Масове заселення регіону почалося після припинення работоргівлі. Це створило великий попит на робочу силу для кавових плантацій, особливо на півночі штату. Наймана праця стала найкращим рішенням для розвитку галузей, які до цього часу були зосереджені на тваринництві. Уряд Парани надавав іммігрантам вигідні умови, що робило регіон привабливим для нових переселенців.

Уряд Бразилії активно заохочував заселення внутрішніх територій країни з метою розвитку аграрного сектору. Для цього новим переселенцям пропонували земельні ділянки площею від 25 до 50 гектарів із можливістю відстрочки платежу до десяти років. Такі умови здавалися дуже привабливими, що спонукало тисячі українців — зокрема безземельних та малоземельних селян, а також низькооплачуваних робітників та частину інтелігенції — емігрувати, часто без особистих коштів на подорож.

Однак, дійшовши до Бразилії, багато з новоприбулих українців зіткнулися з жорстокою реальністю. Ті, хто йшов на роботу до плантаторів, стикалися з високими цінами на харчі та одяг, що ефективно затримували їх у стані економічної залежності. Плантатори часто поводитися з робітниками як з рабами,

замикаючи їх на ніч у старих невільних в'язницях або караючи за будь-які спроби бунту.

Ті, хто отримували земельні ділянки, знаходили їх у гущаві тропічних джунглів, де відсутність відповідних інструментів, антисанітарія та брак медичної допомоги призводили до великих людських втрат. Жорсткі умови життя в незнайомому кліматі значно ускладнювали адаптацію переселенців та часто змушували їх замислюватися про повернення на батьківщину або пошук кращих умов життя в інших країнах.

Ця еміграція, яку історики часто описують як трагічну, стала предметом численних художніх та історичних творів, що висвітлюють долі українців в Бразилії. Ці реалії змушували багатьох емігрантів повертатися назад до Європи, проте ті, хто залишився, заклали основу для майбутніх українських громад в Бразилії, активно працюючи над збереженням своєї культурної та національної ідентичності.

Друга та третя хвилі української еміграції до Бразилії, які тривали з 1917 по 1939 роки та з 1947 по 1951 роки відповідно, відрізнялись від першої хвилі, орієнтованої на виключно на економічних мігрантів. Ці пізніші пересування були в значній мірі зумовлені політичними біженцями, які втікали від наслідків світових воєн та численних змін в Європі.

Друга хвиля, яка відбулася в міжвоєнний період, включала близько 9,000 селян із таких регіонів, як Галичина, Волинь, Буковина та Закарпаття, що шукали притулку від політичних переслідувань і гніту комуністичного режиму у своїй батьківщині, зокрема через невдачу Української революції (1917—1921). Ці іммігранти, хоч і походили з регіону, який зараз був розділений між Польщею, Румунією, Чехословаччиною та Угорщиною, визначали себе як українці, багато з них були освічені та активно залучені в рух за незалежність України після розпаду Австро-Угорської та Російської імперій. Тікали вони від обов'язкових

редистрибуції землі, націоналізації майна, або відкритого переслідування під час нових або змінюваних національних кордонів.

Особливе значення у цей період мало створення Українського союзу в Бразилії 7 липня 1922 року, який став значною силою в культурному та освітньому житті української діаспори (Марина Гримич, «Український Союз у Бразилії (за архівними джерелами)).

УСуБ було створено з ініціативи Петра Карманського який у 1922 році прибув до Бразилії як представник Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР) і займався збором коштів на її підтримку. На перших зборах організації було проголошено основну мету: утворення "української всенародної організації Бразилії" з метою організації української еміграції, збереження української ідентичності, піднесення морального і матеріального стану українців у Бразилії та роботи над просвітницькими та господарськими питаннями серед емігрантів. Петро Карманський мав значну харизму, але, як зазначено в статті Марини Гримач, виявився не дуже ефективним керівником, особливо у фінансових питаннях, через що Союз зіткнувся з моральною та фінансовою кризою вже на початку своєї діяльності (Марина Гримич, «Український Союз у Бразилії (за архівними джерелами)).

Петро Карманський намагався підтримати імідж УСуБ як політичної організації, проводячи збори, на яких ухвалювались політичні рішення і петиції до бразильського уряду, а також висловлювали підтримку націоналістичним силам Галичини у їхній боротьбі проти поляків. Організація мала також власний друкований орган - газету "Український хлібороб" (Марина Гримич, «Український Союз у Бразилії (за архівними джерелами)).

У певний момент, через глибокі розчарування і конфлікти з церквою, Петро Карманський відійшов від лідерства в УСуБ і зайняв антиклерикальну позицію, що спричинило за собою подальші конфлікти з католицькою церквою і деморалізацію членів Союзу. Час його активної діяльності на території Бразилії

до 1930-х років, який пов'язаний із конфліктом із найбільш впливовою на той час ідеологічною силою – Українською католицькою церквою.

Союз був створений з метою організувати українських емігрантів в Бразилії, зберегти їх національну ідентичність та підняти моральний і матеріальний рівень життя спільноти. Він мав на меті розширити освітні та сільськогосподарські зусилля серед емігрантів, зокрема через створення освітніх курсів, фонду стипендій, кооперативів та поширення навчальних матеріалів.

Згідно з результатами дослідження архівних матеріалів Марини Гримич структура Українського Союзу в Бразилії включала Головну Раду з кількома директорами, генеральним секретарем, генеральним скарбником та відділами. Були створені також два автономні сектори: освітньо-культурний та економічний.

Активність Союзу була зосереджена в державі Санта-Катарина, столиці Парани - Куритибі та місті Іраті. Через внутрішні конфлікти та боротьбу з українською католицькою церквою, Союз займав секулярну та з 1924 року антиклерикальну позицію, вирішивши не допускати духовенства до свого керівництва.

Було створено українські кооперативи, що підтримували розвиток української громади на економічному та культурному рівнях. Ці іммігранти також сприяли створенню та розвитку освітніх установ, включаючи українське скаутське товариство Пласт, яке і до сьогодні активно діє в Бразилії.

Третя хвиля української імміграції до Бразилії після Другої світової війни відбулася з 1947 по 1951 роки. Цей період був особливий тим, що іммігранти, які прибули в Бразилію, переважно були переміщеними особами з таборів у Німеччині та Австрії. Ця хвиля складалася з близько 7,000 людей і включала значну кількість інтелігенції та колишніх політичних в'язнів. Вони привезли з собою глибоке почуття національної свідомості та бажання зберегти українську культуру та спільнотне життя у діаспорі.

Серед відомих творів, що відображають українську еміграцію до Бразилії, є книга Івана Овечка "Ти був чужий", яка допомагає глибше зрозуміти емоційні та соціальні виклики, з якими зіштовхувалися мігранти (Іван Овечка, 1957). Овечко веде розповідь, що поєднує особисті роздуми з ширшими соціальними спостереженнями, описуючи Бразилію як країну можливостей і викликів, описує відчуття чужорідності та ностальгії після прибуття, які контрастують з красою і величністю бразильських пейзажів.

“Щойно наш моторний човен пристав до “Острова Квітів” і я вперше ступив на бразильську землю, як відчув надзвичайно сильну емоційну розгубленість. Крізь неї пройшло спогадом навмисну образливу зустріч з Європою. Над дреко красувались слова. Якими Бразилія приймала ексталибів: “ТИ БУВ ЧУЖИН — БРАЗИЛІЯ ПРИЙМАЄ ТЕБЕ ЯК СВОГО”. Коротко і ясно. Без жодних обіцянок. Без завищених пропагандних лозунгів і промов. А скільки людяності і християнської любові до ближнього чується в тих словах: “Ти був чужин. Ласкаво”. Прочитавши ті слова, мені тяжко було стримати сльози, хоч я ще й не знав, яка доля мене чекає в під таранчі і чужині країні. Але оте правдиве, хоч і може “Ти був чужин” не давало мені спокою. Як тут не згадати, - думав я сам собі, - в таких коротких словах і так багато сказати!...

Так, я був чужин... Я був чужин у своїй рідній країні вже від дитинчих років, коли взагалі я став розуміти. Скільки я пам'ятаю себе в своїй країні, я не мав спокою. Лестящитим хлопцем я був уже чужин у власній хаті моїх батьків, бо й батьки були чужини для володарів мої полоневоленої Батьківщини. Серед людей землі у них було відібрано все, що вони нафбагали довгими роками своєї тяжкої працею на власному шматочку прогонему. Викинули з власної хати дослівно в одязі, що на ньому бачили. І то не на свої, та й не інші пригородні чи сибірськими таборами, якщо за 24 години не зникнуть із власного села... За що?..” (Іван Овечка, 1957, сторінка 9).

Ці іммігранти сприяли зміцненню української громади в Бразилії, особливо в штаті Парана, де вони активно займалися створенням культурних, освітніх та

релігійних інституцій. Вони також сприяли розширенню української мови і традицій через місцеві школи та заснування організацій, таких як українські скаути.

Цікавим аспектом цього періоду є те, що через делімітацію регіональних кордонів місто Уніао-да-Віторіа та Порто Уніао опинилися в різних штатах: перше – у Парані, а друге – у Санта-Катарині. Це розділення не стало перешкодою для співпраці між українськими громадами цих міст. Навпаки, "близнюки", розділені адміністративним кордоном, продовжували активно взаємодіяти та підтримувати тісні культурні та соціальні зв'язки, що є свідченням глибокої прихильності до збереження української ідентичності та спільноти, незалежно від державних кордонів.

Особливістю цього періоду було також те, що українська громада в Бразилії не обмежувала свою діяльність лише культурними заходами чи виданням газети. Вона активно займалася вихованням молодого покоління, засновуючи українські школи, де діти могли вивчати рідну мову, історію та культуру. Також велику увагу приділяли релігійному життю, будуючи церкви та організовуючи релігійні заходи, які ставали важливими елементами збереження української ідентичності в еміграції.

Однак, до 1950-х років, динаміка української імміграції до Бразилії кардинально змінилася. Встановлення політичної диктатури в Бразилії під керівництвом Жетуліо Варгаса та подальші події зупинили нову імміграцію та навіть призвели до рееміграції багатьох українців до Північної Америки. Ця міграція була полегшена завдяки більш сприятливим імміграційним політикам у Сполучених Штатах та Канаді, які пропонували кращі можливості та більшу політичну свободу порівняно з все більш авторитарним режимом у Бразилії.

У кінці XIX та на початку XX століття, українська література збагатилась творами, що відтворюють досвід масової еміграції до Бразилії. Серед цих праць виокремлюються робота Андрія Чайковського "Бразильський гаразд" (1896), яке

змальовує життєві реалії емігрантів, повість “Щастя за морем” (1897) Юрія Варчина, яка занурює читача у виклики та надії, пов'язані з переїздом за океан, і драматичні твори Льва Люташинського та Тимотея Бордуляка, котрі відображають індивідуальні історії українців у новій країні. З циклу поезії "До Бразилії" Івана Франка нам стає відомо багато деталей щодо економічного становища українських селян перед еміграцією, а також власне самого набору мігрантів агентами, умови оплати (Укрінформ, 2021).

У 2021 році українська діаспора в Бразилії представила кілька значущих книжкових видань про еміграцію у Солар-ду-Росаріу, в тому числі роботи Дієго Антонеллі, Андрєїв Чоми та Таліти Сенюк, а також переклади українських авторів, які висвітлюють історію та досвід українських мігрантів в Бразилії. Того ж року відбувся онлайн-показ фільму Гуто Пашко, котрий документує життя української громади в штаті Парана (Укрінформ, 2021).

КИТАЙ

Українська діаспора в Китаї почала формуватися в останній чверті 19 століття, що зумовлено еміграцією з Лівобережної України через аграрне перенаселення та важкі соціально-економічні умови в таких губерніях, як Полтавська, Чернігівська, Київська та Харківська. Однак, історичний контекст взаємодій українців з Китаєм має більш давні коріння, що сягають до XVII століття, коли українці вже брали участь у російських посольствах, релігійних та торгових місіях на китайські терени. Зокрема, після Нерчинського договору 1689 року в Пекіні була відкрита постійна православна місія, яка включала у своєму складі українців, у тому числі і серед її очільників. Місія була покликана задовольняти духовні потреби підданих російського царя, полонених маньчжурами під час нападу 1685 р, – так званої «російської сотні».

У 1820-21 роках синолог Юрій Тимківський здійснив подорож до Китаю через Монголію, детально описавши її в своїх записах. Мандрівники не лише розширювали географічні знання, а й сприяли культурному обміну між Україною

та Китаєм, 15 років свого життя тут провела і письменниця, журналістка та мандрівниця українського походження – Софія Яблонська (Саган, 2018)

У XIX столітті ця взаємодія посилилась з початком будівництва Східно-Китайської залізниці, що стало каталізатором для масової міграції українців до Маньчжурії, особливо до міста Харбін. Можливість заробітку на будівництві приваблювала значну кількість населення, зокрема з України та інших територій Російської імперії (Саган, 2018).

Основний потік емігрантів направився до азійської частини Російської імперії, а частина українців вирушила до Китаю, де основним центром українського поселення стала Маньчжурія. Важливість українців у міжнародних відносинах та культурних місіях також відображається в діяльності таких особистостей, як історик М. Бантиш-Каменський, синолог Юрій Тимківський та дипломат Іван Коростовець.

У 1920-і роки, після поразки українських визвольних змагань, до Маньчжурії прибули політичні емігранти, які зробили важливий внесок у розвиток громадського, релігійного та культурно-освітнього життя. У цей час з'явилися українські часописи та радіопередачі, що сприяли збереженню української ідентичності.

Окрім Маньчжурії, менші поселення та громади українців були засновані в Шанхаї, Тяньцзіні та Ціндао. Вони були активні у культурному житті, зокрема вздовж Східно-Китайської залізниці, де в 1907 році було засновано перший Український клуб. Гурток, що еволюціонував до організації, мав просвітницькі цілі: пробуджувати серед українського громадянства інтерес до рідного краю, сприяти пізнанню рідної історії, літератури, музики, а також матеріально допомагати своїм членам.

На початку XX століття, особливо після 1917 року, українське громадське та культурне життя в Маньчжурії активізувалось. Було засновано українські школи, клуби, а також створено українське консульство в Харбіні, що відіграло важливу

роль у політичному представництві України в регіоні. Проте, зі зміцненням більшовицького впливу та зближенням Китаю з СРСР, багато українських організацій було закрито, а українське національне життя почало занепадати. У 1920-х роках, з метою обходу китайської цензури, видання українських діячів могли використовувати японські друкарні. Японія на той час мала вплив у регіоні, зокрема в Маньчжурії, і надавала більше свобод для публікацій, які могли бути заборонені в Китаї. Так у вересні-грудні 1925 року виходив тижневик «Українське життя» (Саган, 2018)

До 1940-их років чисельність українців у Китаї оцінювалася від 35 до 50 тисяч осіб, переважно проживаючих у Маньчжурії. Однак з поступовим встановленням комуністичної влади організоване українське життя в Китаї занепало (Саган, 2018)

Після заснування КНР, після падіння гомінданівської й установлення комуністичної влади у 1949 році, зв'язки між УРСР та Китаєм набули нового виміру. Багато українців було евакуйовано трьома групами на Філіпіни, з Шанхаю на острів Формоза (Тайвань), а згодом вони переїхали до Австралії, Південної та Північної Америки (Саган, 2018). Водночас у рамках зближення радянської влади з КНР Україна активно допомагала Китаю в економічному розвитку, постачаючи обладнання для будівництва промислових підприємств, а також брала участь у культурному та науковому обміні. Це включало навчання китайських студентів у вищих навчальних закладах України та обмін науковими та культурними делегаціями. Також у Китаї з'явилися переклади української літератури, включаючи твори Тараса Шевченка та Лесі Українки (Саган, 2018).

З набуттям Україною незалежності у 1991 році та встановленням дипломатичних стосунків між Україною та КНР, інтерес до українознавства в Китаї значно зріс. Українські наукові та культурні українознавчі студії в університетах Харбіна, Пекіна, Шанхая, та інших міст, а також в академічних інститутах були відновлені та активно розвиваються. Ці зусилля включають випуск українсько-китайських словників (у Пекіні завдяки співпраці Інституту

лексикографії Хеїлунгтянського університету в Харбін та Канадського інституту українських студій Альбертського університету) та навчальних матеріалів, що сприяє кращому розумінню та культурному обміну між двома країнами (Саган, 2018).

1.3. Аналіз наукових джерел і літератури з теми діаспори та міграції.

В останні десятиліття, роль діаспор у контексті війн та конфліктів значно зросла, особливо з погляду їх впливу на міжнародну політику та соціально-економічний розвиток в країнах походження. Міграція та діаспори відіграють ключову роль у формуванні м'якої сили, що може сприяти миру і стабільності, а також надавати суттєву підтримку у вирішенні конфліктів.

Проект DIASPEACE, що стоїть за аббревіатурою "Diasporas for Peace: Patterns, Trends, and Potential of Long-distance Diaspora Involvement in Conflict Settings", представляє собою значний внесок у вивчення ролі діаспор у процесах миробудування та управління конфліктами. Започаткований в рамках Сьомої Рамкової Програми Європейського Союзу, цей трирічний науковий проект мав на меті створення обґрунтованих політичних рекомендацій, базуючись на дослідженнях транснаціональної активності діаспор з Європи, які впливають на динаміку конфліктів та миру у своїх країнах походження, особливо на прикладі країн Рогу Африки. Проект координується Університетом Ювяскюле (Фінляндія) за участю шести європейських та двох африканських партнерів, які проводять польові дослідження як в Європі, так і в Африці. Унікальність DIASPEACE полягає у зосередженні на тому, як діаспори можуть сприяти мирним ініціативам і які конкретно ролі вони можуть відігравати в умовах конфліктів, тим самим підкреслюючи їх потенціал як "миротворців" так і порушувачами конфліктів.

У своєму дослідженні "Діаспори та суспільства у стані конфлікту: збагачення на конфлікті, конкуруючі інтереси чи чинники стабільності та розвитку", Jennifer M. Brinkerhoff висвітлює чотири основні категорії, через які діаспори впливають на країни свого походження, особливо в умовах кризи та післяконфліктного

відновлення. Перша категорія, грошові перекази, включає фінансову підтримку, яку діаспори надсилають додому, що може сприяти економічній стабільності і навіть відновленню після конфліктів. Благодійність та гуманітарна допомога, друга категорія, охоплює зусилля, спрямовані на полегшення страждань внаслідок криз та забезпечення основних потреб, таких як харчування, одяг, та медичні послуги.

Третя категорія, людський капітал, включає передачу знань і навичок, які діаспори могли набути за кордоном, і які можуть використовуватися для розвитку освіти, здоров'я та інших секторів економіки в країні походження. Нарешті, вплив на політику, четверта категорія, виявляється через активність діаспор у формуванні міжнародних відносин та внутрішніх політик, включно з лобіюванням інтересів своїх країн у глобальних аренах, таких як ООН чи інші міжнародні організації.

Таким чином, діаспори стають значущими акторами у глобальних і місцевих контекстах, здатними вносити стабілізацію та розвиток у свої країни походження через різноманітні канали.

Цей аналіз дозволяє глибше зрозуміти, як новоприбулі біженці інтегруються в місцеві діаспори та які ресурси вони можуть мобілізувати для підтримки України. Зокрема, значна частина українських біженців, які виїхали після вторгнення, використовувала свої професійні та особисті мережі для залучення міжнародної підтримки та надання допомоги своїм співвітчизникам, як вдома, так і за кордоном.

Така активність включає не лише надання гуманітарної допомоги, а й лобіювання політичних інтересів України, спрямоване на просування міжнародного визнання та підтримки. Це, в свою чергу, веде до зміцнення ролі діаспор як важливих гравців у міжнародних відносинах, які можуть виступати як мости зв'язку між Україною та світом. Важливість такого підходу особливо зростає у контексті глобального кризового управління, де діаспори відіграють

роль каналів для швидкої реакції та мобілізації ресурсів в умовах, що швидко змінюються.

Також, ці нові члени діаспори часто виступають як агенти соціальних змін, використовуючи свої знання та навички для впливу на суспільні наративи у приймаючих країнах, сприяючи таким чином кращому розумінню і підтримці України. Вони виконують важливу роль у формуванні громадської думки, що може вести до політичних змін або дипломатичної підтримки на вищих рівнях влади.

Враховуючи ці аспекти, українська діаспора в Бразилії та Китаї, з її унікальними історичними та культурними особливостями, стає ключовим елементом не тільки в підтримці внутрішньої стійкості України, а й у формуванні її міжнародного іміджу та стратегічних ініціатив.

Автор статті 'Diasporas and the Nation-State: From Victims to Challengers' Robin Cohen називає нетрадиційними діаспорянами циркулярних мігрантів або людей, що переїхали за кордон лише на короткий період часу і не розвинули міцних зв'язків у приймаючій країні, також можуть ідентифікувати себе як члени діаспори. У його розумінні межі діаспори мисляться як гнучкі, інклюзивні та засновані на почутті належності. В умовах аналізу української діаспори в Бразилії та Китаї на тлі повномасштабного вторгнення для другого та третього розділу зокрема ми беремо за замовчуванням також і новоприбулих українських біженців після 24-ого лютого 2022-ого року аби проаналізувати діяльність українців в цих країнах та їх діяльність щодо поширення інтересів України на місці перебування. Це важливо, враховуючи те, що ще до початку триваючої війни українська діаспора налічувала близько 20 мільйонів, проте за оцінками, шість мільйонів людей залишили країну після початку вторгнення, і наразі 4,2 мільйона українців користуються механізмом тимчасового захисту ЄС.

У розділі "The diaspora - conflict - peace - nexus: a literature review" відображається глибокий аналіз взаємодії між діаспорами, конфліктами та

миробудуванням, який є відносно новим, але водночас недостатньо розвиненим напрямком наукових досліджень. Згідно з наявною літературою, обговорення взаємозв'язку між діаспорами та конфліктами можна класифікувати на три основні категорії. Перша категорія вбачає у мігрантах та діаспорах агентів, що сприяють миру та розвитку. З іншого боку, існує точка зору, яка вважає ці групи потенційно негативним чи навіть деструктивним впливом, що може сприяти подальшому розпаленню конфліктів. Третя концепція висвітлює, що діаспори можуть одночасно бути як миротворцями, так і порушниками миру.

За словами Деммерса (Demmers 2002), зростання нових моделей конфліктів, швидке збільшення кількості біженців від війни, прискорення комунікації та мобільності, а також розширення культурних і політичних кордонів сприяли підвищеному інтересу до діаспор. Завдяки доступності та здешевленню транспорту та засобів комунікації, діаспори тепер здатні будувати міцніші зв'язки між країною походження та приймаючою країною.

Крім технологічних змін, зростання інтересу до діаспор можна пояснити їх зростаючою роллю в міжнародних відносинах. Діаспори часто виступають як мости між країнами, сприяючи двостороннім відносинам через культурний обмін, інвестиції, торгівлю та дипломатію. Вони також грають ключову роль у розвитку міжнародної солідарності під час криз та конфліктів, організовуючи гуманітарну допомогу та підтримуючи миробудівні ініціативи.

В контексті глобалізації, діаспори відіграють все більш значущу роль у формуванні транснаціональних ідентичностей, що впливає на політику імміграції та інтеграції, а також на культурні політики країн, які приймають мігрантів. Це підкреслює необхідність більш детальних досліджень діаспор, щоб зрозуміти як вони впливають на соціально-економічний та політичний ландшафт світу.

Термін "діаспора" асоціювався часто з поселеннями євреїв по світу, що несе сильні конотації страждання, втрати та повернення. Проте, починаючи з 1990-х років, цей концепт став використовуватись для опису інших розсіяних груп і

здобув популярність у галузі культурології та соціальних наук. Останнім часом діаспора ввійшла у сферу формування політики, і з'явилася зростаюча зацікавленість у діаспорах як потенційних агентах розвитку та миробудування. Наприклад, Африканський Союз вважає діаспори шостим регіоном Африки (DIASPEACE Project).

Попередні визначення діаспори часто зосереджувалися на примусовій дисперсії та міфі про повернення, але в останні роки увага змістилася від обмежених визначень до врахування складних процесів мобілізації та різноманітності діаспорних груп. В цьому контексті діаспора розглядається як свідомість, що акцентує на гібридних ідентичностях її членів, і визначається трьома основними критеріями: розсіяність, поселення в кількох місцях та ідея "батьківщини". Аппадурай зазначає, що "батьківщина" в символічному центрі діаспорних груп є вигадкою, створеною уявою людей, які живуть поза своєю "батьківщиною".

Питання діаспор та підозр щодо шпигунства завжди було чутливим і складним. Наприклад, під час та після Першої світової війни, українці, які емігрували до Канади, часто стикалися з підозрами у ворожій діяльності. Це призвело до масових інтернувань. Понад 8000 українців, які були офіційно визнані «ворогами іноземцями», були інтерновані у таборах праці по всій Канаді. Їх вважали потенційними шпигунами або підтримувачами ворогів через їхнє етнічне походження з територій, які на той час контролювалися Австро-Угорщиною, країною, що воювала проти союзників (DIASPEACE Project).

Щодо японців у Канаді, під час Другої світової війни, уряд Канади також здійснив масове інтернування японських канадців. Після атаки на Перл-Гарбор у 1941 році, понад 22 000 японців було виселено з західного узбережжя Канади і поміщено в табори інтернування або примусово переміщено до східних частин країни. Влада Канади стверджувала, що це було необхідно для національної безпеки, оскільки існувала загроза шпигунства та саботажу з боку японських

іммігрантів, незважаючи на відсутність реальних доказів таких дій (Robinson, G., & McIntosh, A, 2020)

Ці історичні приклади висвітлюють, як у часи війни та національних криз, діаспори можуть сприйматися як загроза через страхи та підозри, які часто не мають під собою реальної основи. Вивчення таких періодів допомагає зрозуміти, як стереотипи та політичні рішення впливають на життя людей і їхнє сприйняття в суспільстві.

Філіппінська діаспора використовує свій потенціал м'якої сили для зміцнення міжнародних зв'язків та підтримки розвитку на батьківщині через діаспорну дипломатію, що включає культурні та економічні ініціативи у таких країнах як США, Сполучене Королівство, ОАЕ та Сінгапур (Gongalez, 2011).

Сальвадорська діаспора в США відіграла важливу роль у підтримці "Фронту Фарабундо Марті для Національного Визволення" (FMLN) під час громадянської війни в Ель Сальвадорі (1979-1992). Ця підтримка включала надання фінансової та логістичної допомоги, що значно вплинуло на внутрішньополітичні процеси в країні походження.

Сальвадорці в США, зокрема ті, що проживали в Лос-Анджелесі та інших великих містах, організували численні заходи з метою збору коштів для підтримки FMLN. Ця допомога була вирішальною для забезпечення постачання зброї, медикаментів та інших необхідних ресурсів для повстанців. Багато хто з діаспори також активно лобіював уряд США з метою зміни американської політики щодо Ель Сальвадору, що сприяло міжнародній увазі до конфлікту (Хоакін М. Чавес, 2015).

Ірландська діаспора в США відіграла критичну роль у досягненні угоди про автономію Північної Ірландії, демонструючи вплив діаспори на міжнародні дипломатичні угоди та миротворчі процеси. Ірландська діаспора в США, як вказано, зіграла важливу роль у досягненні угоди про автономію Північної

Ірландії, демонструючи, як діаспори можуть сприяти миробудуванню та політичним перетворенням (Niall O'Dowd, Irish Central, 2022)

Кубинська діаспора в США відома своєю антикастрівською позицією, активно співпрацює з урядом США, прагнучи вплинути на політику США щодо Куби та підтримуючи політичні зміни на острові.

Значна частина кубинських американців підтримує консервативні позиції, зокрема через зв'язки з Республіканською партією, яка традиційно займає жорстку позицію щодо Куби. Це можна побачити в їх підтримці законів, які посилюють санкції проти Куби, таких як Закон про демократію на Кубі 1992 року і Закон про свободу та демократію Куби 1996 року (також відомий як Акт Хелмса-Бертонна) (CFR.org Editors, 2024) (Лісандро Перес, 2014) .

Кубинська діаспора використовує свій вплив для лобіювання політичних змін, зокрема через такі організації, як Кубино-американська національна фундація, яка відіграє важливу роль у формуванні політики США щодо Куби (Лісандро Перес, 2014).

Польська діаспора у 1990-их роках. Коли Польща прагнула приєднатися до НАТО, польська діаспора в США зіграла ключову роль у впливі на американську політику. У той час президент Білл Клінтон спочатку неохоче підтримував членство Польщі в НАТО через побоювання провокації Росії. Однак, стоячи перед важкими перевиборами, Клінтон визнав політичну силу польської діаспори, особливо в ключових штатах, як Аризона (Рафал Рачинський, 2018).

Польська діаспора сформувала виборчий блок і використала свій колективний політичний вплив, щоб натиснути на адміністрацію Клінтона. Вони ефективно передавали свої вимоги польському уряду, який, у свою чергу, вплинув на політику США. У результаті Польща була прийнята до НАТО, демонструючи значний вплив добре організованої діаспори на міжнародні політичні рішення (President Duda, 2018).

Впливова роль єврейської діаспори у Сполучених Штатах, зокрема у контексті лобіювання підтримки ізраїльської армії, також може бути прикладом того, як діаспори можуть впливати на зовнішню політику. Залученість єврейської діаспори базується на довгій історії організованої адвокації та згуртованості спільноти, спрямованої на забезпечення підтримки Ізраїлю з боку США. Ця підтримка включає військову допомогу, економічну підтримку та дипломатичне сприяння, особливо на міжнародних аренах. Механізми цього впливу включають збір коштів через такі організації, як Комітет громадських зв'язків Америки та Ізраїлю (AIPAC), який є однією з наймогутніших лобістських груп у Сполучених Штатах. Ці організації працюють над тим, щоб сприяти відносинам США-Ізраїль, просуваючи законодавство, яке вигідне Ізраїлю, та забезпечуючи неперервну фінансову та військову підтримку (Стівен Волт, 2018) .

РОЗДІЛ 2. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ В БРАЗИЛІЇ ТА КИТАЇ

2.1. Демографічні характеристики, соціально-економічний стан, культурні особливості, рівень інтеграції у суспільство української діаспори в Бразилії, Китаї.

Вітторіо Сорочук, відомий адвокат і професор університету, що спеціалізується на екологічному праві. Він очолює Українсько-Бразильську Центральну Репрезентацію вже понад 20 років, а більше 30 років - присвятив українській спільноті в Бразилії. Вітторіо Сорочук народився в Бразилії, але має українське коріння: всі його предки — українці. Його активна участь у громадській діяльності розпочалася з моменту здобуття Україною незалежності, коли він встановив перші контакти між Україною та Бразилією. Його діяльність охоплює як адвокацію інтересів української громади в уряді штату Парана, так і активну участь у культурних та дипломатичних зв'язках між Україною та Бразилією. Вітторіо став ініціатором законопроекту про визнання Голодомору геноцидом урядом Бразилії та визнання української мови як другої офіційної у муніципалітеті Прудентополіс.

Українська діаспора в **Бразилії** відрізняється своєю чисельністю та географічним розподілом, становлячи одну з найбільших українських громад за межами Європи та Північної Америки, з населенням майже півмільйона осіб. Основною епіцентром українців є штат Парана, де вони складають значну частину місцевого населення, особливо в деяких місцевостях, де їхня кількість досягає до 80% від загального числа жителів (Бондаренко, 2009).

Українська діаспора в Бразилії має кілька демографічних та культурних особливостей. Вона складається з декількох поколінь українців, що зберігають свої традиції і культуру. Демографічно, багато українців живуть у компактних

поселеннях, що дозволяє їм зберігати свою ідентичність. Соціально-економічно, українці інтегровані в бразильське суспільство і займаються різними професіями. Діаспора зберігає українську культуру через різноманітні релігійні та культурні організації, фольклорні ансамблі, танцювальні гуртки та молодіжні організації. Важливо відзначити, що, незважаючи на інтеграцію, багато українців продовжують використовувати українську мову в домашньому колі та релігійних обрядах, хоча португальська мова домінує в повсякденному житті

Основні центри української діаспори в Парані:

Прудентополь – місто, де з 50 тисяч мешканців 38 тисяч мають українське походження. Це відображає інтенсивне заселення українцями та збереження культурної ідентичності (Бондаренко, 2009).

Куритиба – столиця штату, де проживає близько 55 тисяч українців, що становить приблизно 3% від загального населення міста. Це місто служить як культурний та адміністративний центр української спільноти в регіоні (Бондаренко, 2009).

Уніао-да-Віторія та Пітанга – інші місцевості зі значною українською присутністю, де громади зберігають свої традиції та мову (Бондаренко, 2009).

Інші штати:

У Санта-Катаріні українці складають близько 10% населення в деяких місцевостях, що свідчить про їх вплив не тільки в Парані, але й за її межами.

У штаті Ріо-Гранде-до-Сул та в містах штату Сан-Пауло, таких як столиця та муніципалітет Сао-Каetano-до-Сул, також проживає значна кількість українців, що відіграють важливу роль у місцевих громадах (Бондаренко, 2009).

Українська діаспора зробила значний внесок у **культурне та економічне життя Бразилії**, особливо у штаті Парана, який став центром їхнього розселення. Завдяки **інтенсивній аграрній діяльності**, українці сприяли економічному

розвитку цього регіону, перетворюючи його на один з агропромислових центрів країни.

У Бразилії зуміли зберегти свою культурну ідентичність завдяки активному вихованню наступних поколінь у душі національних традицій. Це проявляється в мові, релігійних практиках, народних звичаях та освіті. Освітні заклади та церковні установи відіграли ключову роль у цьому процесі, надаючи засоби для вивчення української мови, літератури та історії.

Українська громада також зробила значний вплив на локальну культуру штату Парана. Вони ввели нові сільськогосподарські техніки та культури, збагатили місцеву кухню українськими стравами та впровадили численні культурні заходи, такі як фестивалі, виставки та театральні виступи, що зробило регіон культурно різноманітнішим.

Прибуття українців на південь Бразилії, особливо в штат **Парана**, **значно трансформувало регіон**. На початку їхнього оселення ця територія майже повністю була покрита тропічними лісами і налічувала лише 250 тисяч мешканців. Завдяки наполегливій праці понад 500 тисяч українських переселенців, зокрема в аграрному секторі, Парана пережила економічний розквіт. Українці стали залучати тропічні культури, зернові та бобові, що внесло вагомий вклад у розвиток місцевої економіки (Сушинська, 2012)

Вплив українців на місцевість і культуру **зробив Парану відомою як "Бразилійську Україну"**, що є унікальним явищем серед українських діаспор світу.

З кінця XIX століття українські іммігранти активно займалися створенням **освітніх закладів**, спрямованих на збереження української мови та культури серед наступних поколінь. Перші українські суботні школи були відкриті у 1898

році в місті Прудентополь завдяки зусиллям батьків і священників. Ці школи стали основою для подальшого розвитку української освіти в регіоні (Сушинська, 2012)

Протягом наступних десятиліть українська освіта почала отримувати підтримку від державних органів, однак існували проблеми, такі як обмежений доступ до шкіл, недостатність навчальних матеріалів і відсутність кваліфікованих учителів, які ускладнювали освітній процес.

З 1980-х років виникли додаткові можливості для вивчення української мови і літератури. **Особливо важливим стало введення курсів української мови в Куритибі при Федеральному університеті Парани.** Юридичні зміни в конституції штату Парани дозволили включати українську мову як предмет вивчення в школах у районах компактного проживання українців, що сприяло зростанню кількості викладачів та шкіл, де викладається українська (Сушинська, 2012).

За словами професора Марини Гримич, іммігрантські спільноти часто адаптуються до місцевого соціального та культурного середовища, що може вести до втрати рідної мови. Українська мова в Бразилії зберегла лексичні та фразеологічні особливості XIX століття, але активне використання мови серед молодших поколінь зменшується, обмежуючись зазвичай побутовою лексикою (Гримич, 2010).

Українська громада в Бразилії традиційно **об'єднується навколо церков**, які відіграють вирішальну роль у збереженні національної та релігійної ідентичності. Церкви служать не лише місцями для релігійного культу, але й як осередки культурного та освітнього виховання нових поколінь.

Поширеність релігійних конфесій **Понад 95% українців у Бразилії належать до Української Греко-Католицької Церкви**, а інша частина – до

православного віросповідання. Ця релігійна розмаїтість підкреслює збереження традиційних зв'язків з віровченням, яке мігранти привезли з України.

Концентрація церков у регіонах Наприклад, у Прудентополі, іноді званому "українським Ватиканом", зосереджено **37 українських церков. У Куритибі, столиці штату Парана, функціонує 8 церков, а в східній частині штату загалом нараховується понад 200 українських релігійних установ** (Офіційний [сайт](#) Української Греко-Католицької Церкви в Бразилії).

Освітній вплив церков Церкви відіграють ключову роль у **збереженні української мови та культури, організовуючи недільні школи та культурні заходи**. Через релігійні інституції передаються з покоління в покоління національні звичаї, вчення та моральні цінності (Зінько, 1960).

Церква Святого Архангела Михаїла в Серра-до-Тігре, збудована в кінці XIX століття, є одним з історичних символів української присутності в Бразилії. Репліка цієї церкви є частиною Українського меморіалу в Куритибі, відкритого в 1995 році на честь сторіччя української імміграції (Ukrainian Magazine, 2020), (Youtube [Channel](#)).

Культурне відображення через церкву Українські церкви не лише зберігають духовність, але й сприяють відтворенню культурного образу України в Бразилії через архітектуру, іконографію та релігійні практики, що забезпечують візуальний та культурний зв'язок з батьківщиною.

Китай

Українська діаспора в Китаї продемонструвала значну еволюцію з часу встановлення перших дипломатичних зв'язків між Україною та Китаєм у 1992 році, коли першим послом України в КНР став Анатолій Плюшко. На кінець XX століття в Китаї мешкало близько 20 тисяч осіб українського походження, які були повністю асимільовані та інтегровані у китайське суспільство. Однак після подій Євромайдану в 2013-2014 роках спостерігалось відродження української

ідентичності серед громад, що вилилося в створення неформальних асоціацій у Пекіні, Гуанчжоу, Шанхаї та Гонконгу.

Українська діаспора в Китаї зазнала значних змін через пандемію COVID-19, яка тривала три роки. Багато людей покинули Китай під час пандемії, і кількість українців значно зменшилася. Раніше значну частину діаспори становили студенти та викладачі англійської мови. На сьогодні основний кістяк діаспори складають українки, які одружилися з китайцями.

Українські організації в Китаї не можуть бути офіційно зареєстровані через місцеві закони, тому вони функціонують неофіційно. Основний спосіб комунікації та організації заходів здійснюється через групи в WeChat, де українці спілкуються, обмінюються порадами та збирають гроші на благодійність.

Станом на 2016 рік, кількість українців у Китаї коливалася між 3000-5000 осіб (Володимир Мороз, 2016). Українці, які проживають в Китаї, переважно прибули з метою навчання та працевлаштування, зосереджуючись у великих містах таких як Пекін, Шанхай, Гуанчжоу та Гонконг. Хоча формальної структури української діаспори в Китаї не існує, різні об'єднання виступають з ініціативами, спрямованими на вирішення поточних проблем та задоволення національно-патріотичних потреб. Особливо активною є Асоціація українських студентів, яка заснована в 2014 році та підтримується Посольством України в КНР, сприяючи культурним, патріотичним та інформаційним заходам (Сайт Посольства України в КНР, "Українці в Китаї", 2022).

За даними Посольства України в КНР, у 2015 році в Китаї навчалось близько 2 тисячі українських студентів (Сайт Посольства України в КНР, "Українці в Китаї, 2022). Ці студенти ініціювали створення перших офіційних асоціацій та взяли на себе організацію культурних заходів та співпрацю з китайськими і українськими освітніми та бізнес-структурами. Вони також активно беруть участь в благодійних ініціативах, наприклад, захід «Прапор для України», організований у 2014 році, який зібрав кошти на допомогу пораненим в зоні АТО.

За останні роки, на тлі військового конфлікту в Україні, українська молодь почала активніше в'їжджати до Китаю, використовуючи можливості навчальних грантів, що пропонуються китайським урядом. Китай зацікавлений у залученні іноземних студентів та молодих фахівців, надаючи їм можливості для професійного зростання.

Спеціальний адміністративний район Гонконг також є домівкою для значної української громади. Українці в Гонконгу виявили підтримку місцевим протестам у 2019-2020 роках, підтримуючи ідеї демократії та свободи.

Українці в Китаї активно задіяні у різних галузях, від викладання іноземних мов до роботи у нічних клубах, де виступають як танцюристи чи бармени. Це вважається престижним через наявність іноземців у клубах. Окрім цього, деякі працюють акторами або моделями, а інші займаються бізнесом, наприклад, продають українські продукти, надають послуги няні чи перукаря для співвітчизників, а також займаються експортом товарів з Китаю.

2.2. Громадські та молодіжні організації діаспори в Бразилії та Китаї.

БРАЗИЛІЯ

Українська діаспора в Бразилії має організовану структуру, що складається з низки НГО, які відіграють роль у підтримці культурних зв'язків і забезпеченні збереження української ідентичності. Головною організацією є Українсько-Бразильська Центральна Репрезентація, яка координує діяльність усіх громадських і релігійних організацій. Серед релігійних організацій найбільш значущою є Греко-Католицька церква, яка має понад 240 церков у Бразилії, та Православна церква, що має 12 церков. Фольклорні ансамблі активно підтримують українську культуру через танці та пісні, а Союз українців у штатах Сан-Пауло, Куритиба, Парана, Санта-Катарина та Ріо-Гранді-ду-Сул організовує культурні заходи та збереження української мови й традицій.

З нагоди святкування у 2021-ому році 130 років з моменту першого поселення українців у Бразилії Острозька Академія організували онлайн-захід спільно з Посольством України в Бразилії. Захід став містком між представниками української громади в Бразилії та українців по всьому світу. (Лозинський, стаття на Ukrinform, 2021) Тяглість існування та розвитку української громади в Бразилії дозволила набути їй структурно організованого характером. Організації діаспори в Бразилії протягом років не лише підтримували існування і розвиток політичного життя, але й активно сприяли розквіту української культури через різноманітні хоббі, включаючи хори, танцювальні гуртки та мистецькі асоціації.

Основною організацією, яка об'єднує українські товариства та організації в Бразилії, є **Українсько-Бразильська Центральна Репрезентація**. Заснована у 1985 році, УБЦР стала федеративною організацією, що включає найбільші товариства та організації українців у Бразилії, включно з Українським Товариством Бразилії (SUBRAS), яке об'єднує численні підорганізації такі як фольклорну групу «Барвінок», чоловічий хор «Гайдамаки», музей історії української імміграції та інші (Стаття Укрінформ, посилання на Світовий Конгрес українців, 2021)

Засноване у 1922 році, **Українське товариство Бразилії (SUBRAS)** починало як **Хліборобсько-освітній союз**, метою якого була підтримка нових іммігрантів. З часом, активність товариства розширилася до підтримки українських традицій через фольклор, мову та інші культурні заходи. Його фольклорна група «Барвінок» вважається найстарішим українським ансамблем у Бразилії (Офіційний сайт Українсько-Бразильської Репрезентації)..

Товариство друзів української культури, засноване у 1947 році, проводило різні культурні заходи, включно з організацією хорів та театральних колективів. Воно активно сприяло збереженню української мови і культури в регіоні (Офіційний сайт Українсько-Бразильської Репрезентації)..

Заснований у 1981 році, **Полтавський клуб** став важливим центром культурної діяльності, організовуючи різноманітні заходи, спрямовані на

збереження українських традицій через танці та музику. Клуб об'єднує понад 200 членів і регулярно проводить заходи для збереження культурної спадщини (Офіційний сайт Українсько-Бразильської Репрезентації)..

Асоціація українсько-бразильської молоді (AJUB) була заснована для сприяння українській культурі серед молоді в Бразилії, особливо після хвилі імміграції, що відбулася після 2022 року. AJUB активно працює над залученням молодих людей до культурної діяльності, з метою збереження культурної спадщини (Офіційний сайт Українсько-Бразильської Репрезентації).

Організації, що зберігають українські традиції в місті Prudentópolis на думку респондента Fábio Preisner Saraiva

Fábio Preisner Saraiva, 24-річний географ, випускник Державного університету Midwest (UNICENTRO), який зараз працює менеджером з туризму в мерії Prudentópolis, виріс і живе в оточенні української культури свого муніципалітету. Він виділив кілька ключових інституцій, які відіграють важливу роль у збереженні та просуванні українських традицій.

Управління культури муніципалітету Prudentópolis виконує значну роботу, спрямовану на збереження культурної спадщини через історичні матеріали, курси української мови для дорослих та дітей, курси типових ремесел. Це управління також сприяло співофіціалізації української мови у муніципалітеті та підтримало зв'язки з Тернополем, містом-побратимом Prudentópolis ([Сторінка Управління в Інстаграм](#)).

Управління туризму муніципалітету Prudentópolis просуває українські традиції за допомогою графічних матеріалів, соціальних мереж, вебсайтів, а також через участь у національних та міжнародних ярмарках туризму. Ці заходи спрямовані на промоцію та збереження культури української громади в муніципалітеті ([Сторінка Управління в Інстаграм](#)).

Музей Міленіум був створений з метою відновлення та збереження пам'яті та історії українських іммігрантів ([Сторінка Музею в Інстаграм](#) та [Фейсбук](#))

Марта Бело, 36 років, з міста Прудентополіс, штат Парана, Бразилія. Вона має ступінь з португальської мови і літератури, здобутий в університеті Unicentro в місті Гарануава. Марта працює як викладач української мови при управлінні культури, допомагає у катехизації в Українській Греко-Католицькій Церкві (УГКЦ - сторінка у [Фейсбук](#)). Також Марта є директоркою Millennium Museum, що присвячений збереженню пам'яті та історії українського іммігранта в Бразилії.

Зі слів Марти Бело: “Музей з створений з метою збереження пам’яті та історії українського іммігранта, він був урочисто відкритий у 1989 році тимчасовою виставкою «Українці в Прудентополісі», яка демонструвала сакральне мистецтво, ремесла, фольклор, освіту та установи. Його колекція складається з предметів ужитку, типових ремесел, документів, фотографій та книг, пов’язаних з українським народом. Будівництво архітектурного комплексу розпочалося між 1985 і 1989 роками. Відкритий як Музей Тисячоліття, з нагоди сторіччя української імміграції в Прудентополісі, 11 серпня 1995 року, з тимчасової виставки «Українці в Прудентополісі». Його мета – врятувати та зберегти пам’ять та історію українського іммігранта. Його колекцію складають предмети традиційного вжитку, типові ремесла, документи, фотографії та книги, пов’язані з українським народом”

Бразильська Українська Народна Група "Vesselka", заснована 1 серпня 1958 року, стала відомою завдяки своїм виступам народних танців, які базуються на історії імміграції в Prudentópolis та українських звичаях. За словами Fábio “Назва "Vesselka" символізує для членів групи обітницю Творця своїм створінням, а також любов та вірність. Група використовує ці принципи як свій девіз, підкреслюючи збереження любові до Бога та вірності традиціям, які характеризують українську душу.” ([Сторінка об’єднання у Фейсбук](#))

Ці інституції відіграють незамінну роль у підтримці та розвитку української культурної спадщини в Prudentópolis, дозволяючи місцевим жителям та відвідувачам глибше зануритися в багату історію української діаспори.

Український інститут:

Крім цього, важливим проявом культурної дипломатії, який відображає співпрацю та обмін між Бразилією та Україною, став **мурал "The Exchange"**. Цей великий мурал, розташований на стороні будівлі в районі Пінейрос, Сан-Паулу, створений двома художниками у співпраці, символізує не лише спільну любов обох народів до вуличного мистецтва, але й їхнє непохитне зобов'язання щодо захисту навколишнього середовища.

Мурал поєднує в собі красу природи та руйнування, спричинені війною. Стиль Едуардо Кобри, відомий своєю багатокольоровістю, представлений у формі пари рук, що символізують силу України та стійкість природи, яка долає руйнування війною. Відповідь Саші Корбана включає зображення українського танцюриста, що імітує рух метеликів, підкреслюючи прагнення українців до свободи.

Проект очолюваний Українським Інститутом, і мурал став першим масштабним твором, реалізованим цим органом у Бразилії. Як зазначається на сайті УІ: “Колаборація між художниками підкреслює значення міжнародної співпраці і наше колективне завдання зберігати нашу планету для майбутніх поколінь” (Український інститут, стаття *Brazilian and Ukrainian street artists unite for art mural in Sao Paulo*).

Обмеження цього дослідження:

Важливо зазначити, що обмеженням цього дослідження є те, що ми ставимо за мету здійснити порівняльний аналіз громадських організацій української діаспори. Бразилії та Китаї, і тому не можемо заглибитись у детальний опис всіх організацій, які розвиваються в Бразилії. **Перспективним розвитком цього дослідження є підготовка більш ґрунтовної бази аналізу всіх зареєстрованих організацій в Бразилії** для тих дипломатів та мистецьких кураторів, які прагнуть здійснювати культурну дипломатію України в Бразилії. Корисним джерело для пошуку контактів для проведення глибинних інтерв'ю з ширшою вибіркою

респондентів з різних об'єднань є розділ "Закордонні Україні" на сайті Луганської ОДА. Крім зазначених вище організацій, на ньому також наведені приклади таких як:

Українсько-Бразильське Товариство "Соборність", Український фольклорний колектив "Полтава", Козацьке Братство м. Прудентополіс, Українська Католицька Митрополія Святого Івана Христителя, Південноамериканська Єпархія Української православної церкви Константинопольського Патріархату, Інформативний бюлетень Українсько-Бразильського Товариства "Хлібороб", Релігійний місячник для українців католиків "Праця", Український фольклорний колектив "Верховина" Український фольклорний колектив "Весна", Український фольклорний колектив "Калина", Український фольклорний колектив "Соняшник", Український фольклорний колектив "Спомин" та Український Гурток Народних Танців КИЇВ.

КИТАЙ

У містах Шанхай та Пекін формування української діаспори є відображенням активності та відданості українців до культурного обміну та підтримки взаємин між Україною і Китаєм. Ці міста є домом для ряду значущих організацій, які демонструють різні аспекти культурної та освітньої інтеграції.

Шанхай:

Українська Асоціація Шанхаю та Український Центр Культурних Обмінів, створені в 2013 році, представляють собою основу для культурного діалогу між Україною та фінансовим центром Китаю - Шанхаєм. Ці організації покликані забезпечити постійний обмін у сферах культури, мистецтва, спорту та бізнесу, підтримуючи таким чином міцні культурні зв'язки (Сайт Укрінформ, 2013).

Асоціація українських студентів з'явилася у квітні 2019 року як відгук на зростаючу кількість українських студентів в університетах Шанхая. Завдання цієї асоціації полягає у згуртуванні студентської молоді, налагодженні контактів між навчальними закладами, проведенні культурних та освітніх заходів. Одним із помітних досягнень стала перемога студентів на Святі культур у Шанхаї у 2019 році, де вони здобули третє місце (Укрінформ, 2019) (Сторінка Асоціації на [Фейсбук](#) та [Weibo](#)).

Пекін:

Протягом 2017 і 2018 років у Пекіні було розпочато та частково реалізовано амбітний проект створення **Українсько-китайського Центру культурних обмінів**, ініційований зустріччю співробітників Посольства України в КНР і китайських підприємців 12 квітня 2017 року. Цей центр, запланований як платформа для зміцнення культурних зв'язків, мав стати осередком мистецьких, освітніх, туристичних та інвестиційних проектів між двома країнами (Сайт Посольства України в КНР, Українсько-китайський Центр культурних обмінів, 2017).

У 2018 році, 4 травня, в Пекіні було урочисто закладено фундамент Центру. Під час церемонії, в якій взяв участь Посол України в КНР Олег Дьомін, було наголошено на значущості проекту для розвитку українсько-китайських відносин. Центр планувався як комплекс на площі 18,000 квадратних метрів з будівлею площею 3500 квадратних метрів, що мав включати конференц-зали, ресторан, кінотеатр, галереї та бібліотеку. Однак, станом на сьогодні, цей Центр культурних обмінів не був добудований (Сайт Посольства України в КНР, Українсько-китайський Центр культурних обмінів, 2017).

Український дім в Пекіні, заснований у співпраці з Xinwei Telecom Enterprise Group, є ключовою платформою для розвитку економічних, науково-технічних, культурно-гуманітарних взаємин. Ця інституція активно працює над

залученням інвестицій, проведенням культурних заходів та розвитком освітніх проектів (Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine, 2014).

Асоціація українських студентів та випускників китайських університетів, заснована у 2014 році, займається згуртуванням українських студентів та випускників, сприяючи їхній інтеграції в китайське суспільство та розвитку професійних зв'язків.

Ці ініціативи і організації є важливими елементами у підтримці та розвитку української культури в Китаї, вони відіграють ключову роль у формуванні стійких міжкультурних зв'язків та забезпеченні підтримки української громади за кордоном.

Гонконг:

Українська громада у Гонконзі організувалася у формі [Українського товариства Гонконгу](#), некомерційної організації, що активно підтримує Україну в її боротьбі з російською агресією. Товариство засуджує військове вторгнення Росії та виступає за негайне припинення цієї незаконної війни, що порушує суверенітет України та призводить до значних людських втрат. В рамках своєї діяльності, товариство активно збирає кошти на допомогу Україні, зокрема співпрацюючи з волонтерськими фондами, що працюють на місцях. Регулярні звіти про використання зібраних коштів публікуються на офіційній сторінці товариства у [Facebook](#).

Харбін

В історичній частині міста Харбін 15 червня 2016 року було відкрито Український дім та представництво Харківської області в провінції Хейлунцзян. Церемонія відкриття відбулася за участю посла України в Китаї Олега Дьоміна та першого заступника голови Харківської обласної державної адміністрації Я. Світличної. Ці офіси стали центрами ділового, наукового та культурного обміну, пропонуючи платформу для спеціалізованих центрів, зокрема Центру

електрозварювання, створеного на базі спільного підприємства з Інститутом електрозварювання ім. Є.О. Патона (Сайт Посольства України в КНР, Opening of Chinese-Ukrainian House in Harbin and Kharkiv region Representative Office in Heilongjiang province, 2016)

2.3. Вплив діаспори на розвиток українсько-бразильських, українсько-китайських відносин, ставлення населення та урядів країни перебування до російського вторгнення в Україну.

БРАЗИЛІЯ

1) Допомога біженцям

За умов повномасштабного вторгнення росії в Україну значимим виявом консолідованості української діаспори закордоном зокрема є існування та умови програм прийому біженців з України в громаді, або дії щодо впливу на уряд країни перебування, щоб такі програми було організовані ним.

Уряд березні 2022-ого року Бразилії видав постанову про надання гуманітарної візи для українців строком від 6 місяців до 2-х років (дає статус резидента та дозволяє працювати в країні) (Сайт [Humanitas Brasil Ucraina](#)). Водночас щодо іншої підтримки, у той час як більшість країн пропонували урядові програми підтримки біженців, ця підтримка в Бразилії покладається здебільшого на сили діаспори. В Бразилії українські біженці отримують комплексну підтримку завдяки зусиллям різних організацій (Посольство України в Бразилії, “Українцям, які прибувають в Бразилію”, 2022).

Підтримка новоприбулих іммігрантів включає низку заходів, спрямованих на допомогу українцям, які тільки приїхали до Бразилії, адаптуватися до нових умов життя. Українські організації надають правову та соціальну допомогу, організовують мовні курси для вивчення португальської мови, що є ключовим фактором для успішної інтеграції в бразильське суспільство. Також діаспора

проводить інтеграційні програми, які допомагають новоприбулим знайти роботу, орієнтуватися в правовій системі країни, зрозуміти місцеві традиції та культуру. Важливу роль у цьому відіграють релігійні та культурні організації, які створюють підтримуюче середовище для нових іммігрантів, забезпечують їх соціальну та моральну підтримку. Наприклад, Греко-Католицька та Православна церкви організують заходи, що сприяють соціалізації та об'єднанню громади.

Україно-Бразильська Центральна Репрезентація (RCUB) разом з церковними організаціями та іншими громадськими об'єднаннями заснували **Comitê Humanitas Brasil-Ucrânia**. Ця організація координує допомогу та адаптацію українських біженців, які прибувають до Бразилії, забезпечуючи їм необхідну юридичну, соціальну та психологічну підтримку ([Офіційний сайт](#))

Церкви української діаспори в Бразилії розробили спеціальні програми для підтримки українських біженців, які включають 12-місячну допомогу з орендою житла, комунальними послугами та харчуванням. Ці програми також передбачають надання грантів для шкільної освіти дітей біженців в партнерських до Церкви школах та мінімальні щомісячні виплати для сімей (Youtube Channel: DW Brasil, 2023).

Інститут міграції та прав людини забезпечує мігрантам безкоштовну допомогу з отриманням важливих документів та вирішенням інших юридичних питань (Посольство України в Бразилії, “Українцям, які прибувають в Бразилію”, 2022).

Сан-Пауло став центром великої підтримки, де програма **Casa do Migrante** надає тимчасове житло, харчування, освіту та психологічну підтримку. Центр допомоги мігрантам (CRAI) також активно підтримує мігрантів, пропонуючи соціальну допомогу (Missão Paz)

Adus – Інститут інтеграції біженців, сприяє інтеграції через навчання португальської мови, юридичну підтримку, допомогу у працевлаштуванні та пошуку тимчасового житла (Офіційний сайт [Adus](#)).

Caritas Arquidiocesana de São Paulo також забезпечує юридичну, соціальну та психосоціальну допомогу, включаючи допомогу у взаємодії з державними службами і працевлаштуванні.

Пані Марта Бело зазначає в розмові: “Був спеціальний комітет який орудував цю справу. Тут, в місті Прудентополіс прибуло 3 жінки з дітьми і одна юначка якими ми опікувались. Крім тих ще через Церкву Баптистів - пастор Віталій, з України, який вже 7 років тут живе, він отримав 27 осіб до міста Прудентополіс та 27 до Ґарапуави і його церква ними опікувалася. Знаємо що до інших містах чи штатів теж прибули біженці. Українська громада про все подбала і ними опікувалася. Тепер; тут в моєму місті, тільки залишилось 2 особи”

2) Політичні рішення

Після зміни уряду в Бразилії і інавгурації Президента Лула да Сілва, українська громада в Бразилії активізувала свої зусилля, щоб вплинути на ставлення до війни в Україні. Зокрема, лідери Україно-Бразильської Центральної Репрезентації (UBCR) використовували дипломатичні канали та публічні виступи, щоб привернути увагу до ситуації в Україні.

Один з ключових моментів відбувся, коли президент Українсько-Бразильського центрального представництва, Вітторіо Сорочук, разом з місіонером Віталієм Аршуліком, звернувся до бразильських медіа, зокрема до відомого видання UOL, де **висловив заклики до уряду Бразилії надати військову підтримку Україні, збільшити гуманітарну допомогу. Цей публічний виступ спонукав Президента Лула да Сілва вперше чітко засудити російську агресію і визнати дії проти України - геноцидом.**

У результаті цих зусиль, на голосуванні Генеральної Асамблеї ООН 23 лютого 2023 року, Бразилія підтримала резолюцію, засновану на мирному плані Президента Зеленського. Це стало значним кроком в інтернаціоналізації підтримки України та демонстрації глобальної солідарності з українським народом.

Також, президент UBCR обговорював із міністром юстиції Бразилії необхідність **продовження дії указу, що дозволяє українським біженцям отримувати тимчасові гуманітарні візи**, оскільки війна продовжується, і необхідність підготовки до можливого продовження припливу біженців є важливою (Ukrainian World Congress, 2023)

3) Культурні зв'язки з Україною

Українська громада в Бразилії зіграла важливу роль у посиленні культурних зв'язків між двома країнами. Культурний вплив діаспори проявляється через організацію численних культурних заходів, збереження українських традицій, підтримку релігійних обрядів і популяризацію української мови та культури. Вітторіо Соротюк зазначає, що через ці заходи українська культура стає більш відомою і шанованою в Бразилії. На дипломатичному рівні діаспора активно сприяє налагодженню контактів між Україною та Бразилією. Вітторіо Сорочук, наприклад, брав участь у встановленні перших контактів між Україною та Бразилією у 1991 році, зокрема з дипломатами та урядовцями обох країн. Його діяльність сприяла встановленню офіційних дипломатичних відносин і взаємодії між країнами.

Серед подій, які засвідчують дії української громади в Бразилії на користь побудови культурних зв'язків між Україною та Бразилією, це те, що міста **Прудентополіс і Тернопіль стали містами-побратимами у 2019-ому році (UATV, 2019)**. Угода про співпрацю між цими містами була підписана мером Тернополя Сергієм Надалом. Ця угода передбачає не лише культурний обмін, але й відкриває шляхи для бізнесів з Прудентополіса в Тернопільський ринок. Особливо важливим це є в контексті швидкого розвитку Бразилії та можливості залучення бразильських інвестицій у Тернопіль та Україну в цілому. Співпраця між містами-побратимами може значно зміцнити дружбу між спільнотами, сприяючи культурному та економічному обміну, а також залученню інвестицій, що сприятиме розвитку обох міст (DW Brasil, 2023).

Друга подія, яка має велике значення, це **офіційне визнання української мови як ко-офіційної в муніципалітеті Прудентополіс у 2021-ому році** (Nossagente.info, 2021). Це рішення, ініційоване місцевим депутатом Маурісіо Босаком і розроблене вже згадуваним Віторіо Соротіуком, на той час головою Центральної Україно-Бразильської Репрезентації, відображає багатонаціональний і мультикультурний характер Бразилії. Закон про ко-офіціалізацію української мови в Прудентополісі не лише забезпечує збереження і розвиток української мови серед місцевого населення, але й відкриває нові можливості для культурного, наукового та туристичного обміну між Бразилією та Україною. Таке рішення також стимулює збереження культурної спадщини і може сприяти міжнародному співробітництву та освітньому обміну.

Обидві події важливі для зміцнення зв'язків між Україною та Бразилією, оскільки вони стимулюють культурний та економічний обмін, сприяють міжнародному розумінню та підтримують багатокультурність і мультикультуралізм в глобалізованому світі.

Наукові та освітні проекти української діаспори в Бразилії спрямовані на підвищення обізнаності про українську історію, культуру та мову, а також на розвиток академічних зв'язків між Україною та Бразилією. Діаспора активно бере участь у наукових дослідженнях та освітніх ініціативах, співпрацює з бразильськими університетами для створення програм україністики та досліджень, що охоплюють українську тематику. Однією з ключових ініціатив є створення кафедр україністики в університетах Бразилії, що дозволяє студентам вивчати українську мову, літературу, історію та культуру. Це сприяє збереженню української ідентичності серед молодого покоління українців, народжених у Бразилії, і водночас популяризує українську культуру серед бразильців.

Вітторіо Соротюк зазначає, що важливим елементом цієї діяльності є переклад українських книг португальською мовою, що дозволяє розширити доступ до української літератури та наукових праць. Наприклад, було перекладено книги Володимира Сергійчука про Голодомор та Олеса Пелі про

історію України, що сприяє поширенню знань про важливі події та постаті української історії серед бразильців. Діаспора також організовує конференції, лекції та семінари, присвячені українській тематиці, що дозволяє зміцнювати наукові зв'язки та обмінюватися знаннями між науковцями обох країн.

З 2010 року бразильський уряд офіційно визнав 24 серпня національним днем української громади в Бразилії (Шпальта, 2021) Це визнання стало важливим кроком у поширенні обізнаності про українську культуру та спадщину серед бразильського населення, а також підкресленням важливого внеску українців у розвиток Бразилії. Щороку до цієї дати в Прудентополісі проводиться Український тиждень, що є масштабним культурним заходом, спрямованим на святкування та збереження українських традицій.

Під час Українського тижня організовуються різноманітні культурні та мистецькі події, серед яких концерти, виставки, майстер-класи, гастрономічні фестивалі та інші заходи, що демонструють багатство української культури (Сторінка Українського тижня у [Фейсбук](#)). Особливу увагу привертають виступи українських співаків і музикантів, які приїжджають до Бразилії спеціально для участі в цьому святкуванні. Ці виступи не лише розважають, але й поглиблюють розуміння української музики та мистецтва серед бразильців.

КИТАЙ

Українська діаспора в Китаї розпочала свою активну організацію після початку війни в Україні у 2014 році. Потреба в консолідації громади зростала на тлі загострення конфлікту та необхідності донесення правдивої інформації про події в Україні до китайської аудиторії. Діяльність діаспори спрямовувалась на два основні напрями: переклад аналітичних матеріалів, статей та новин з української мови китайською, а також організацію культурних заходів на

території посольств. Ці заходи сприяли як гуртуванню українців у Китаї, так і поширенню об'єктивної інформації про Україну.

Переклад українських аналітичних матеріалів, статей, новин китайською мовою

З початком війни в Україні в 2014 році, інформаційне поле в Китаї було значно заповнене російською пропагандою. Росія традиційно вкладала великі ресурси у свою інформаційну діяльність, включаючи переклад новин і аналітичних статей китайською мовою. Як наслідок, китайська аудиторія отримувала інформацію про події в Україні переважно з російських джерел, що викривлювало реальну картину конфлікту.

Українська діаспора в Китаї, зокрема через Український дім у Пекіні, розпочала перекладати новини, аналітичні статті та інші матеріали українських видань китайською мовою. Ця робота була важливою для формування об'єктивної думки про Україну серед китайців. Щоденна праця з перекладу новин і статей допомагала донести правдиву інформацію про Україну та її боротьбу до широкого кола читачів. Зокрема, цей напрям роботи підтримувався з 2015 до 2019 року, і включав переклад новин агенції Укрінформ, аналітичних статей на економічні та політичні теми, що раніше не були доступні китайською мовою.

Культурні заходи на територіях посольств

Другим важливим напрямом діяльності української діаспори в Китаї було проведення культурних заходів на територіях посольств та інших офіційних майданчиків. Ці заходи слугували платформою для гуртування українців, популяризації української культури та збору коштів на підтримку української армії та гуманітарні потреби. Культурні події привертали увагу як українців, так і китайців та іноземців, що мешкали в Китаї.

Серед заходів, які організовує українська громада: майстер-класи з писанкарства та петриківського розпису, кінопокази, святкові заходи та виставки. Наприклад, майстер-класи з писанкарства, за словами респонденток, збирали

кілька сотень учасників, включаючи українців, китайців та представників інших національностей. Такі заходи не лише сприяли поширенню української культури, але й ставали місцем, де українці могли обмінюватися інформацією, знаходити підтримку та відчувати єдність громади.

Українські громади співпрацюють з посольствами та консульствами, що дозволяло проводити більш масштабні заходи та залучати ширшу аудиторію. Ця співпраця була особливо важливою в умовах обмеженого доступу до правдивої інформації про Україну в китайських медіа.

Сучасний стан та перспективи

Спостерігаючи за чатами українців у WeChat, можна помітити, що тенденції до гуртування та активної культурної діяльності зберігаються й досі. Українська діаспора продовжує працювати над донесенням правдивої інформації про Україну, організовує культурні заходи та підтримує новоприбулих українців.

КУЛЬТУРА

У Пекіні, серці китайської культури та політики, українська діаспора активно розвиває культурні та освітні зв'язки, починаючи з 2008 року. В цьому році в парку «Чаоян» було встановлено погруддя великого українського поета Тараса Шевченка, яке стало першим подібним монументом у всьому азіатсько-тихоокеанському регіоні. Ця подія символізувала не тільки вшанування пам'яті видатного діяча, але й знак поваги та зміцнення дипломатичних відносин між Україною та Китаєм.

У 2018 році в Пекіні почала формуватись футбольна команда Cossacks UA, яка зібрала українських вболівальників та співробітників Посольства, що ще більше зміцнило спільноту через спортивні заходи. Ініціативні групи, створені навколо команди, сприяли організації культурних заходів та підтримці місцевих та міжнародних змагань (особистий Youtube канал Яни Шуляк, 2019)

Суспільно-політичні події в Україні, такі як Євромайдан та Революція гідності, а також російська агресія в Криму та на Донбасі, спричинили згуртування українців у Пекіні. Одним із яскравих прикладів солідарності став благодійний флешмоб у Посольстві України, де учасники в футболках національних кольорів сформували живий прапор України, а зібрані кошти були спрямовані на допомогу пораненим українським військовослужбовцям.

Важливою складовою діяльності української громади в Китаї стала культурна дипломатія, яка включала організацію мистецьких та освітніх заходів. Зокрема, в Пекіні у 2016 році було відкрито музей-галерею Тараса Шевченка, що стало першим подібним музеєм в Китаї. У тому ж році в Українському домі в Пекіні проводились культурні вечори, зокрема «Вечорниці», де зустрічалися українці та їх китайські друзі, що сприяло обміну культурними традиціями та зміцненню міжкультурного діалогу.

Одним із цінних аспектів діяльності українців за кордоном є наявність українських мовних курсів та кафедр українознавства, зокрема в китайських університетах, що сприяють поширенню української мови, культури та літератури серед китайських студентів та науковців. За даними звіту Українського інституту про українознавчі студії у світі, українські мови і українознавчі програми представлені у багатьох китайських вищих навчальних закладах (Український інститут, “Українські та кримськотатарські студії за кордоном, дослідження стану та потреб, 2022)

Курси української мови та діяльність кафедр українознавства в китайських університетах сприяють покращенню взаєморозуміння між українським та китайським народами. Вивчення української мови допомагає китайським студентам отримати глибше розуміння української культури, історії та літератури. Це, в свою чергу, створює основу для розвитку більш тісних культурних і наукових зв'язків між двома країнами.

Завдяки діяльності таких центрів і курсів, українська діаспора в Китаї має можливість активно сприяти розширенню українсько-китайських відносин.

Китайські студенти, знайомі з українською мовою та культурою, можуть відігравати важливу роль у майбутньому розвитку співпраці між Україною та Китаєм у різних галузях, включаючи науку, культуру, економіку та політику.

Викладання **української мови** в китайських університетах охоплює декілька закладів. Зокрема, у Сіаньському університеті іноземних мов викладають українську мову, що сприяє поглибленню знань китайських студентів про Україну. Подібно, у Даляньському університеті іноземних мов з 2019 року розпочато викладання української мови, що дозволяє розширювати коло студентів, знайомих з українською культурою. В Пекінському університеті іноземних мов українську мову викладають з 2003 року як другу іноземну, а з 2017 року - як першу іноземну мову на бакалавраті. У Хеншуйському університеті викладання української мови розпочалося у 2020 році, з часу заснування Міжнародної академії музики і мистецтв ім. П.І.Чайковського (Український інститут, “Українські та кримськотатарські студії за кордоном, дослідження стану та потреб, 2022)

Діяльність **центрів українських досліджень** в китайських університетах також є важливим аспектом взаємодії між Україною та Китаєм. У Шанхайському університеті іноземних мов українська мова та література викладаються з 2007 року, а у 2015 році було створено Центр українських досліджень, який досліджує творчість українських класиків та сприяє науковим обмінам з Україною. Центр українських досліджень Тяньцзінського університету іноземних мов було відкрито у 2014 році, а у 2017 році розпочато викладання української мови. В Даляньському університеті іноземних мов Центр українських досліджень діє з 2014 року, сприяючи розширенню знань про Україну серед китайських студентів. Пекінський університет іноземних мов з 2016 року має Центр досліджень України, який бере участь у культурних заходах Посольства України в Китаї та співпрацює з Львівським університетом ім. Івана Франка (Український інститут, “Українські та кримськотатарські студії за кордоном, дослідження стану та потреб, 2022) .

Центр російських та українських досліджень Інституту іноземних мов Уханьського університету був заснований у 1964 році як секція досліджень українознавчих дисциплін, реорганізований у Центр досліджень України у 1991 році, а з 2007 року - у Центр досліджень Росії та України. Харбінський інженерний університет також має Центр російських та українських досліджень. Інші університети, такі як Професійно-технічний інститут провінції Шеньсі, Чжецзянський педагогічний університет, Східнокитайський педагогічний університет, Хейлунцзянський університет та Харбінський університет комерції, мають центри українських досліджень, які активно сприяють поширенню знань про Україну в Китаї (Український інститут, “Українські та кримськотатарські студії за кордоном, дослідження стану та потреб, 2022) .

Подальше дослідження цих програм і курсів може виявити популярність українознавчих програм серед як українців, так і китайців. Важливо оцінити склад наукових матеріалів, які використовуються в навчальному процесі, а також національність викладачів, оскільки це може впливати на якість і точність викладання. Українські викладачі можуть надавати більш автентичну інформацію про українську мову та культуру, тоді як китайські викладачі, які володіють українською мовою, можуть бути ефективнішими в адаптації навчального матеріалу до місцевих потреб.

Вплив російської пропаганди на програми українознавства також потребує ретельного аналізу. Відомо, що в деяких університетах українознавчі програми були об'єднані з російськими дослідженнями, що може призвести до певних викривлень в представленні української культури та історії, бути цінним матеріалом для розвитку діяльності української громади в Китаї та культурних, освітніх інституцій України.

РОЗДІЛ 3. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

3.1. Аналіз сучасних викликів, з якими стикається українська діаспора в кожній з країн.

БРАЗИЛІЯ

Українська діаспора в Бразилії стикається з кількома основними викликами, по які зазначали респонденти. Один з них — збереження ідентичності в умовах інтеграції в бразильське суспільство. Через змішування культур і мов, деякі елементи української культури можуть бути втрачені. Вітторіо Соротюк зазначає, що молодше покоління українців часто не володіє українською мовою або володіє нею на базовому рівні, що є серйозним викликом для збереження культурної ідентичності. Ще одним викликом є політична та дипломатична складність підтримання ефективних комунікацій між українськими громадами та дипломатичними представництвами України. Бразильські дипломати часто не знають, як ефективно працювати з українськими громадами, що створює труднощі в налагодженні зв'язків і координації спільних проєктів. Кожен з опитаних респондентів української діаспори в Бразилії зазначав на тому, що вони насамперед бразильці з українським походженням, а не навпаки, і що це має враховуватись при побудові мостів як між Україною та Бразилією спільними зусиллями, так і між Україною та українською громадою закордоном.

На думку Марти Бело, найбільшим викликом, з яким стикається українська діаспора в Бразилії, є збереження української культурної ідентичності серед нових поколінь. Молоді українці часто втрачають зв'язок з рідною культурою та мовою, що є серйозною загрозою для збереження української спадщини. Крім того, інтеграція в бразильське суспільство, де домінує португальська мова, ускладнює підтримку української мови та традицій. Марта Бело підкреслює важливість

залучення молоді до діяльності українських організацій та заходів для збереження культури і традицій.

Фабіо Прайснер зазначає, що вплив глобалізації може призводити до стандартизації смаків, звичаїв, цінностей та споживчих звичок, що ускладнює збереження унікальної культурної спадщини. Це вимагає активних зусиль щодо підтримки проєктів, які сприяють збереженню традицій, історії, вірувань і цінностей, необхідних для розуміння свого минулого та збереження культурної спадщини.

Ендрю Мейреллес - респондент, народжений у Канаді з португальським та бразильським корінням, поділився своїм досвідом взаємодії з українською діаспорою в Канаді та Бразилії. Його мати з Португалії, а батько з штату Амазонас у Бразилії, що є досить рідкісним походженням для бразильця. Ендрю активно взаємодіяв з багатьма східноєвропейськими діаспорами, включаючи українців, естонців, фінів, поляків, росіян та білорусів. Він зацікавився українською тематикою під час Євромайдану та війни в Україні, стежачи за подіями через новини. Ендрю також згадав про свою взаємодію з українськими студентами з Києво-Могилянської академії, яких він підтримував під повномасштабного вторгнення в Україну у 2022 році. Протягом кількох років досліджував діаспори в Бразилії, зокрема і українську.

Ендрю визнає викликом, з якими стикається українська громада в Бразилії – їхню розпорошеність і ізоляцію. Громади розкидані по різних регіонах, часто в віддалених місцях без належної інфраструктури. Ця географічна ізоляція ускладнює організацію та мобілізацію діаспори для спільних дій.

Ендрю наводить значний приклад успішного впливу діаспори в Бразилії: польську діаспору в США у 1990-х роках. Коли Польща прагнула приєднатися до НАТО, польська діаспора в США зіграла ключову роль у впливі на американську політику. У той час президент Білл Клінтон спочатку неохоче підтримував членство Польщі в НАТО через побоювання провокації Росії. Однак, стоячи перед

важкими перевиборами, Клінтон визнав політичну силу польської діаспори, особливо в ключових штатах, як Аризона.

Польська діаспора сформувала виборчий блок і використала свій колективний політичний вплив, щоб натиснути на адміністрацію Клінтона. Вони ефективно передавали свої вимоги польському уряду, який, у свою чергу, вплинув на політику США. У результаті Польща була прийнята до НАТО, демонструючи значний вплив добре організованої діаспори на міжнародні політичні рішення.

КИТАЙ

Українська діаспора в Китаї стикається з численними викликами, пов'язаними з політичною ситуацією в країні. **Прямий політичний вплив українців обмежений через централізовану політичну систему Китаю**, яка жорстко контролює всі аспекти суспільного життя. Респонденти інтерв'ю підкреслюють, що складність в організації стійкої громади полягає в законах та режимі, який панує у Китайській Народній Республіці. Місцевому населенню фактично заборонено відкрито відвідувати події на підтримку України, надавати кошти на їх проведення або донатити на потреби української армії.

Ці обмеження значно ускладнюють організацію великих подій, які могли б сприяти кращій інтеграції українців та китайців, а також поширенню об'єктивної інформації про Україну. Проте, незважаючи на ці виклики, українська громада знаходить способи продовжувати свою діяльність і підтримувати зв'язок з батьківщиною.

Культурні заходи як основний інструмент впливу

За словами респондентки Дарини, великі події наразі проходять або на території посольства України, або в межах великих заходів представлення різних культур. Це дає можливість українцям яскраво заявити про різноманіття української літератури, мистецтва, сучасних технологій та української кухні, не

боячись наслідків з боку китайської влади. Наприклад, майстер-класи з писанкарства та петриківського розпису, що проводилися в Українському домі в Пекіні, залучали сотні учасників з різних країн, включаючи китайців.

Ще одним значним викликом є **інформаційна війна**, з якою стикається українська діаспора в Китаї. Російська пропаганда традиційно займає сильні позиції у китайському інформаційному просторі, і українська громада має обмежені ресурси для протидії цьому впливу. З огляду на це, переклад українських новин та аналітичних матеріалів китайською мовою залишається критично важливим. Однак, для цього необхідне стабільне фінансування та кадрові ресурси.

За словами Яни Шуляк, яка очолювала культурно-інформаційний департамент в Українському домі в Пекіні, **переклад аналітичних матеріалів та новин Укрінформ китайською** був щоденною роботою, яка потребувала великої кількості часу та зусиль. Вона зазначає, що для якісного перекладу потрібна команда з кількох людей: редактора, який би відбирав новини та статті для перекладу, та перекладачів, які добре володіють як китайською, так і українською мовами. Оскільки таких фахівців було важко знайти, команда складалася з кількох людей, зокрема двох китайських перекладачів, які знали російську мову. Яна відбирала новини, які потім перекладалися китайською мовою, після чого вона редагувала переклад для точності та відповідності контексту.

Труднощі перекладу та редакції

Переклад новин включав багато роботи, яка не завжди була очевидною на перший погляд. Яна підкреслює, що переклад новин і аналітичних статей потребував не лише знання мови, але й розуміння контексту, історії, власних назв та інших нюансів. Без цього переклад міг бути неточним або викривленим. Навіть з наявністю перекладачів, які володіли російською мовою, кінцевий продукт все одно потребував ретельної редакції.

Окрім кадрових труднощів, Яна також підкреслює необхідність постійного фінансування для забезпечення регулярного перекладу новин. Вона наголошує, що інформаційна діяльність має бути безперервною, оскільки новини швидко втрачають свою актуальність. Це означає, що команда перекладачів повинна працювати щоденно, забезпечуючи постійний потік інформації.

3.2. Стратегії та перспективи розвитку відносин між Україною та українськими громадами за кордоном.

БРАЗИЛІЯ

Вітторіо Соротюк бачить кілька можливих стратегій для розвитку відносин між Україною та українськими громадами за кордоном. Однією з основних стратегій є підтримка культурних проектів, спрямованих на збереження української культури за кордоном, включаючи переклад українських книг португальською мовою та організацію культурних заходів. Освітні програми також відіграють важливу роль: необхідно створювати програми для навчання української мови, зокрема дистанційні курси, що можуть залучати волонтерів з України. Дипломатична підтримка є ще однією важливою складовою: українські дипломати повинні краще розуміти потреби діаспори та активно працювати над зміцненням зв'язків з українськими громадами. Крім того, важливо розвивати кафедри україністики в університетах Бразилії, щоб підвищити обізнаність про українську культуру та історію серед бразильців. Вітторіо Соротюк також наголошує на необхідності активного співробітництва з українськими громадами та забезпечення підтримки їхніх ініціатив на державному рівні.

Марта Бело бачить кілька стратегій для розвитку відносин між Україною та українськими громадами за кордоном. По-перше, важливо підтримувати культурні ініціативи, такі як Український тиждень, який популяризує українську культуру в Бразилії та залучає нові покоління до її збереження. По-друге, необхідно створювати освітні програми для вивчення української мови, особливо серед молоді, щоб забезпечити знання мови і збереження культурної ідентичності.

По-третє, важливо підтримувати дипломатичні зв'язки та співпрацювати з українськими та бразильськими урядовцями для просування українських інтересів. Марта також підкреслює необхідність підтримки з боку українського уряду та діаспорних організацій, що можуть забезпечити необхідні ресурси та допомогу для реалізації цих ініціатив.

Сама ж пані Марта на питання про момент або подію, яка особливо зміцнила ваш зв'язок з українською громадою або культурою, перебуваючи в Бразилії відповідає: “Найцікавіше враження, коли ще жилам з батьками, коли ще жили мої діди та бабусі і з ними традицію і мову зберігала. Це найбільше багатство яке родина може передати своїм дітям. Через їх навчання нині я знаю українську мову (трохи слабо, але знаю) та культуру”.

На думку іншого респондента - Фабіо Прайснера, дипломатична підтримка української громади, більш структурованих та стратегічний підхід до роботи з українською діаспорою в Бразилії з боку українського уряду та міжнародних організацій може допомогти забезпечити ресурси та необхідну допомогу для реалізації цих ініціатив. Крім того, співпраця з бразильським урядом і місцевими організаціями може сприяти збереженню та популяризації української культури в Бразилії.

Фабіо описує свій досвід виховання в українському середовищі, що підкреслює важливість збереження культурної спадщини для молодих поколінь. Він згадує, як його бабуся, яка говорила наполовину українською, наполовину бразильською португальською, передавала йому знання про українську культуру і мову. У дитинстві він відвідував українські класи по суботах під час катехизації, де вивчав алфавіт, правопис, вимову та молитви з Греко-Католицької Церкви.

Навіть сьогодні, на деякі неділі місяця, він відвозить своїх дідусів і бабусь до громади, де служба відбувається українською мовою. У його містечку є десятки українських громад, що забезпечує постійний зв'язок з культурною спадщиною.

Особливо незабутніми для нього є великодні та різдвяні святкування. На Великдень вся громада збирається в церкві, де їжу благословляє священник, а потім її подають на сніданок у Великодню неділю. Його бабуся завжди наповнює кошик варениками, голубцями, м'ясом, ковбасою, хроном, яйцями, хлібом та іншими смачними стравами.

На Різдво молодь з громади ходить від хати до хати, сповіщаючи про народження Ісуса, співаючи українські пісні. Фабіо неодноразово брав участь у цих групах, що залишило в нього сильне враження про любов цих спільнот до своїх традицій.

Цей приклад показує, як важливо передавати культурні та релігійні традиції дітям, щоб вони розуміли ідентичність своїх предків і зберігали їхні цінності та вірування. Це також підкреслює роль сім'ї та громади в підтримці і вихованні молодих поколінь в українському середовищі, навіть далеко від батьківщини.

- Америкo Мартінс, старший міжнародний кореспондент CNN Brazil, базується в Лондоні. Він займається висвітленням міжнародних новин і значну частину свого часу присвячує висвітленню війни в Україні. Мартінс має багаторічний досвід роботи в журналістиці, раніше працював на BBC World Service, де відповідав за американські та європейські новини, а також українську службу. Його дідусь був родом зі Східної Європи, зокрема з Польщі, але народився в часи, коли Польща та Україна були окуповані Російською імперією. Через це дідусь мав багато друзів з України, Литви та інших місць. Це створило в Бразилії східноєвропейську громаду, з якою Америкo взаємодіяв у Лондоні. Працюючи в BBC, він стежив за українськими новинами з управлінської точки зору ще до повномасштабного вторгнення. Вперше він відвідав Україну у 2018 році, відвідав Київ, зустрів там багато друзів і з тих пір відвідував Україну ще кілька разів до і після повномасштабного вторгнення.

Амеріко Мартінс наголошує на необхідності розробки стратегії, яка сприятиме підвищенню обізнаності про сучасну Україну серед діаспорних громад. Він підкреслює важливість демонстрації досягнень України, особливо в умовах війни, і пропонує залучати журналістів, лідерів думок та представників діаспори до відвідування України. Це допоможе їм особисто ознайомитися з сучасними реаліями та досягненнями країни, що сприятиме поширенню достовірної інформації та зменшенню впливу дезінформації.

Також Амеріко виділяє важливість культурних обмінів. Організація виставок, фестивалів, курсів української мови та сучасних технологій може поглибити розуміння української культури та сучасних досягнень серед громад діаспори. Він вважає, що такі заходи допоможуть зміцнити зв'язки між Україною та українською діаспорою, а також сприятимуть збереженню культурної ідентичності.

Для посилення зв'язків з діаспорою та підвищення її впливу Амеріко рекомендує залучати до співпраці українські культурні та освітні інституції, що забезпечить ресурси та необхідну підтримку для реалізації культурних та освітніх програм. Також він радить поширювати серед місцевого населення сучасні тенденції технологічного розвитку та демократичних цінностей України, що може сприяти позитивному сприйняттю сучасної України.

Амеріко також підкреслює важливість організації заходів для обміну досвідом між Україною та бразильською діаспорою. Це може сприяти співпраці у сферах безпеки, технологій та харчової промисловості, що допоможе зміцнити економічні та культурні зв'язки. Важливо розробляти спеціальні програми для популяризації української культури та сучасних досягнень серед молодого покоління українців у Бразилії, що сприятиме збереженню культурної ідентичності та залученню молоді до активної участі в житті громади.

Амеріко зазначає, що необхідно розробити стратегію, орієнтовану на специфічні потреби та умови Бразилії. Враховуючи, що Бразилія є найбільшою

економікою Латинської Америки і має значний політичний вплив, важливо мати детальний план дій для просування українських інтересів у цій країні. Це включає підвищення обізнаності про Україну як демократичну та миролюбну країну без імперіалістичних амбіцій, а також популяризацію її сучасних досягнень у різних сферах.

Амеріко наводить приклад вірменської громади в Бразилії, яка, незважаючи на невеликий розмір, є дуже активною та впливовою. Вірмени активно заявляють про свої досягнення і представляють свою культуру. Аналогічно, німецька громада в південних регіонах Бразилії добре помітна завдяки чисельності та активності, хоча деякі її представники сприймаються як занадто ізольовані, що іноді викликає негативну реакцію з боку місцевих жителів.

Українська громада має унікальну можливість знайти баланс між збереженням традицій та інтеграцією в сучасне бразильське суспільство. Амеріко пропонує використовувати м'яку силу для популяризації української культури через такі елементи, як їжа (наприклад, борщ), яка може стати культурним маркером, подібно до німецької кухні в Бразилії. Він зазначає, що такі постаті, як Володимир Зеленський, можуть слугувати символами сучасної України, сприяючи створенню позитивного іміджу країни на міжнародній арені.

Щодо конкретних дій, які можуть бути корисними для української громади, Амеріко рекомендує залучати представників діаспори до візитів в Україну, організувати зустрічі з українськими лідерами думок та представниками влади. Це допоможе створити фізичні зв'язки, які є надзвичайно важливими для зміцнення відносин.

Амеріко також наводить приклад активності єврейської громади в Бразилії, яка регулярно запрошує бразильських лідерів до Ізраїлю для ознайомлення з ізраїльськими досягненнями в галузі безпеки, технологій та продовольства. Подібний підхід може бути використаний і для української громади.

Мейреллес пропонує, що просування українських мовних шкіл може бути ефективною стратегією для зміцнення української ідентичності в Бразилії. Впровадження освітніх програм, які включають навчання української мови, допоможе громадам зміцнити культурні зв'язки і створити більш значущі зв'язки з їхньою спадщиною. Ця ініціатива не лише покращить культурну освіту молодого покоління, але й допоможе зберегти українську мову та традиції в діаспорі.

Крім того, важливо використовувати міцні релігійні зв'язки в діаспорі. Андрій зазначає, що українська громада в Бразилії переважно католицька, і ця спільна релігійна ідентичність може служити об'єднуючим фактором. Український уряд або неурядові організації могли б співпрацювати з релігійними установами, щоб підтримувати культурні та освітні заходи. Таким чином, можна використати існуючі релігійні мережі для просування української культури та створення почуття єдності серед розпорошеної діаспори.

КИТАЙ

Необхідність постійного фінансування та кадрових ресурсів

Однією з основних стратегій, яку виділяє Яна Шуляк у інтерв'ю, є необхідність постійного фінансування для підтримки інформаційної діяльності української громади. Переклад новин та аналітичних матеріалів є надзвичайно важливою частиною цієї діяльності, але вона вимагає значних ресурсів. Для забезпечення якісного перекладу потрібен штат кваліфікованих працівників, які добре володіють як українською, так і китайською мовами, а також розуміють контекст подій та культурні особливості обох країн. Це забезпечить безперервний потік об'єктивної інформації про Україну, що є надзвичайно важливим в умовах інформаційної війни з Росією. Вона також зазначає, що необхідно наймати людей, які добре розуміють історію, культуру та політику обох країн, щоб уникнути викривлення фактів та забезпечити високу якість перекладів.

Важливою стратегією є залучення до співпраці китайців, які навчалися, працювали або проживали в Україні, та знають українську мову. Ці люди можуть стати важливими посередниками у культурному обміні та підтримці української громади. Вони мають більш глибоке розуміння української культури та можуть ефективніше доносити об'єктивну інформацію про Україну до китайської аудиторії.

Обидві респондентки інтерв'ю, які проживають у Китаї після завершення навчання на факультеті китайської філології та літератури, погоджуються, що Асоціація китаєзнавців в Україні може стати гідним майданчиком для посилення зв'язків між українцями на території України та українськими громадянами в Китаї. Крім того, вони зазначають, що китайці, які навчалися в Україні, мають не лише знання мови, але й глибоке розуміння української культури та контексту. Це робить їх унікальними посередниками, які можуть ефективно доносити правдиву інформацію про Україну та підтримувати українську громаду в Китаї.

Яна наголошує на **важливості регулярності та системності в роботі** української громади. Інформаційна діяльність повинна бути безперервною, оскільки новини швидко втрачають свою актуальність. Це означає, що команда перекладачів та журналістів повинна працювати щодня, забезпечуючи постійний потік новин та аналітичних матеріалів. Для цього необхідне стабільне фінансування та підтримка з боку українського уряду та міжнародних організацій.

На думку другої респондентки - Дарини, дієвим може бути залучення грантів для фінансування культурних проєктів та ініціатив українців у Китаї. Виграні гранти можуть бути спрямовані на організацію культурних заходів, які допоможуть підвищити обізнаність про Україну та сприяти позитивному іміджу країни за кордоном. Це можуть бути виставки, концерти, літературні вечори та інші події, які презентують українську культуру та історію.

Також Дарина зазначає, що важливо організовувати заходи на території посольств та в рамках інших офіційних заходів. Це забезпечить легальне

проведення подій, що є критично важливим у контексті суворих регуляцій у Китаї. Співпраця з посольствами інших країн, наприклад, Польщі, як це було згадано в інтерв'ю, також може бути ефективною стратегією. Така співпраця дозволить розширити аудиторію та залучити до участі більше людей, що сприятиме більш широкому розповсюдженню української культури.

На її думку, необхідно зміцнювати зв'язки між українськими громадами в різних містах Китаю через спільні заходи та комунікації. Використання месенджерів, таких як WeChat, може сприяти кращій координації та обміну інформацією між різними групами українців. Це дозволить об'єднувати зусилля для проведення масштабніших та ефективніших заходів.

3.3. Порівняння актуальних викликів та перспектив українських громад у Бразилії та Китаї

Бразилія

Одним із найважливіших викликів для українців у Бразилії є збереження своєї культурної ідентичності в умовах інтеграції в бразильське суспільство. Змішування культур і мов, а також вплив глобалізації призводять до втрати деяких елементів української культури. Вітторіо Соротюк і Марта Бело підкреслюють у інтерв'ю важливість залучення молоді до діяльності українських організацій і заходів для збереження мови та традицій. Іншим викликом є підтримання ефективних комунікацій між українськими громадами та дипломатичними представництвами України. Важливо, щоб українські дипломати мали навички та знання для роботи з українською діаспорою, що дозволить налагоджувати зв'язки та координувати спільні проекти. Систематичне вибудовування діалогу та спільних ініціатив, обміни фахівцями можуть сприяти вдалому порозумінню між українцями та бразильцями з українським походженням.

Китай

Українська діаспора в Китаї стикається з викликами, пов'язаними з централізованою політичною системою країни, яка контролює всі аспекти

суспільного життя. Це ускладнює організацію стійкої громади та проведення великих заходів на підтримку України. Незважаючи на обмеження, українська громада в Китаї знаходить способи продовжувати свою діяльність через культурні заходи на території посольств України або в межах великих заходів представлення різних культур. Це дає можливість українцям заявити про свою культуру, мистецтво та кухню. Українська діаспора в Китаї також стикається з викликами інформаційної війни, де російська пропаганда займає сильні позиції. Переклад українських новин та аналітичних матеріалів китайською мовою є критично важливим для протидії цьому впливу. Яна Шуляк підкреслила необхідність стабільного фінансування та кадрових ресурсів для забезпечення якісного перекладу та редакції новин.

Успішні практики та перспективи розвитку:

Бразилія	Китай
<p>Підтримка культурних проектів - переклад українських книг португальською мовою, організація культурних заходів.</p>	<p>Постійне фінансування та кадрові ресурси - для підтримки інформаційної діяльності, перекладу новин та аналітичних матеріалів.</p>
<p>Освітні програми - створення програм для навчання української мови, дистанційні курси з залученням волонтерів.</p>	<p>Залучення китаїців з українським досвідом китаїці, які навчалися, працювали або проживали в Україні, можуть стати культурними посередниками.</p>
<p>Дипломатична підтримка - покращення розуміння потреб діаспори українськими дипломатами, зміцнення зв'язків з громадами.</p>	<p>Гранти на культурні проекти - залучення грантів для фінансування культурних проектів та ініціатив українців у Китаї.</p>
<p>Розвиток україністики в університетах - створення кафедр україністики в університетах Бразилії.</p>	<p>Організація заходів у посольствах - проведення подій на території посольств та в рамках офіційних заходів.</p>
<p>Підтримка з боку уряду - активне співробітництво з українськими громадами, підтримка їх ініціатив на державному рівні.</p>	<p>Зміцнення зв'язків між громадами - об'єднання зусиль українців у різних містах Китаю через спільні заходи та комунікації.</p>

<p>Культурні ініціативи - наприклад, Український тиждень, який популяризує українську культуру та залучає нові покоління.</p>	<p>Регулярність інформаційної діяльності - забезпечення безперервного потоку новин та аналітичних матеріалів.</p>
<p>Збереження культурної спадщини через виховання молодих поколінь у культурних та релігійних традиціях української громади.</p>	<p>Співпраця з іншими посольствами - наприклад, співпраця з польським посольством для розширення аудиторії українських культурних подій та уможливлення їх частішого проведення.</p>
<p>Організація обмінів та візитів - залучення представників діаспори до візитів в Україну, зустрічі з українськими лідерами думок.</p>	<p>Використання месенджерів таких як WeChat для координації та обміну інформацією між різними групами українців у Китаї.</p>
<p>Розвиток спільних економічних проєктів між українськими та бразильськими підприємствами, особливо у сферах технологій, сільського господарства та туризму</p>	<p>Підтримка українського підприємництва у Китаї, включаючи надання консультацій, грантів та навчання для розвитку бізнесу.</p>
<p>Організація спільних туристичних програм між Бразилією та Україною для членів української діаспори, щоб вони могли</p>	<p>Залучення випускників китайської філології та використання Української асоціації китаєзнавців як базису для будівництва мостів</p>

<p>відвідати свої історичні землі, познайомитися з сучасною Україною та зміцнити зв'язок з батьківщиною.</p>	
<p>Розвиток програм для підтримки українських фермерів у Бразилії, включаючи освітні семінари та обмін досвідом щодо сучасних методів сільського господарства та екологічного фермерства.</p>	<p>Залучення викладачів та учнів українських мовних курсів, кафедр україністики та науковців з українських дослідницьких центрів для об'єднання зусиль у зміцненні академічних та культурних зв'язків між Україною та Китаєм.</p>

Українські громади в Бразилії та Китаї стикаються з різними викликами, зумовленими культурними, політичними та інформаційними аспектами країн проживання. Однак діаспора в Бразилії функціонує значно ефективніше. Вона офіційно оформлена, діють українські школи і церкви, а також має вплив на прийняття офіційних рішень, зокрема визнання Голодомору геноцидом. Важливим досягненням було сприяння наданню дворічних віз для нової хвилі емігрантів у 2022 році, а також активна допомога через громадські організації. Збереження культурної ідентичності та підтримання ефективних комунікацій між українськими громадами та дипломатичними представництвами України є ключовими завданнями, що сприяють систематичному вибудовуванню діалогу та спільних ініціатив.

Водночас українська діаспора в Китаї стикається з викликами, пов'язаними з централізованою політичною системою країни, яка контролює всі аспекти суспільного життя. Це ускладнює організацію стійкої громади та проведення великих заходів на підтримку України. Відсутність офіційних організацій та неможливість створення українських шкіл чи церков обмежує діяльність діаспори. Незважаючи на обмеження, українська громада в Китаї знаходить способи продовжувати свою діяльність через культурні заходи на території посольств України або в межах великих заходів представлення різних культур. Переклад українських новин та аналітичних матеріалів китайською мовою є критично важливим для протидії російській пропаганді.

Україна як держава має моделювати свою підтримку діаспор залежно від контексту, враховуючи політичні та культурні реалії кожної країни. Перспективи розвитку включають співпрацю з місцевими громадами, посольствами, а також реалізацію спільних економічних та освітніх проектів, що сприятиме збереженню культурної спадщини та зміцненню зв'язків між діаспорами та Україною.

ВИСНОВКИ

У рамках цього дослідження нам вдалось визначити методи, якими українська діаспора в Бразилії та Китаї забезпечує підтримку України країнами перебування, з'ясувати виклики, з якими громада в цих країнах стикається сьогодні, та виокремити способи, за допомогою яких українська держава та громадянське суспільство можуть допомагати діаспорам у Бразилії та Китаї.

1. Визначено теоретичні рамки дослідження ролі діаспор як елемента культурної дипломатії та м'якої сили в міжнародних відносинах

Дослідження проілюструвало, що, незважаючи на абсолютно різну структуру та чисельність, діаспори виконують важливу роль у формуванні позитивного іміджу країни за кордоном через культурні обміни та дипломатичні зусилля. У першому розділі цього дослідження наведено приклади, коли діаспори різних країн відігравали значиму роль у формуванні відносин між їх батьківщинами та приймаючими державами. Крім того, у цьому розділі ми дослідили ключові моменти в історії формування українських діаспор в обох країнах. На початок-середину 20-го століття українці на двох різних кінцях планети емігрували до Бразилії та Китаю і гуртувались навколо своєї українськості, церков чи шкіл. Після 1950-х років кількість українців у Китаї різко зменшувалась, тоді як громада у Бразилії заселяла цілі штати, перетворюючи їх на "Бразильську Україну". Аналіз та порівняння способів їх гуртування і просування українських інтересів є важливим для обміну досвідом, підсилення громад в обох країнах та формування подальших стратегій культурної дипломатії відповідними інституціями.

2. Проаналізовано демографічні та соціально-економічні характеристики української діаспори у Бразилії та Китаї

Незважаючи на спільні риси, структура української діаспори в Бразилії та Китаї наразі є зовсім різною за чисельністю та ступенем організованості. В Бразилії українська громада значно більша та більш організована, з багатьма активними культурними та освітніми інституціями. У Китаї кількість українців є

меншою, і їхні організації менш розвинені. Пік розвитку організацій у Китаї припадає на 2014-2019 роки, коли до країни прибувало все більше українців, які гуртувались навколо ідеї розповідати китайцям правду про події в Україні, боротися з російською пропагандою та поширювати українську культуру. Через авторитарний режим та цензуру в медіа це було складно, але частково вдавалось, організовуючи події на території посольств і поширюючи переклади українських новин китайською мовою через місцеві соціальні мережі. У той час офіційна українська діаспора в Бразилії продовжувала свій розвиток, налагоджуючи відносини з Україною після здобуття нею незалежності.

3. З'ясовано методи впливу діаспори на підтримку України під час війни, включаючи гуманітарну допомогу, культурну репрезентацію та міжнародне лобіювання

Дослідження виявило активну участь українських діаспор у підтримці України через гуманітарні проекти та лобіювання інтересів. Досвід українців у створенні кооперативів та культурних центрів у Бразилії може бути застосований для зміцнення української громади в Китаї. Так само, успішні освітні та культурні проекти українців у Китаї можуть стати прикладом для нових ініціатив у Бразилії. Важливим напрямком подальшого дослідження може бути аналіз діяльності українських мовних та дослідницьких центрів, кафедр україністики в обох країнах. Згідно з дослідженням Українського інституту, кількість таких інституцій у Китаї неочікувано перевищує кількість у Бразилії, що є важливим для подальшої роботи.

4. Виявлено основні проблеми та виклики, з якими стикаються українські громади у цих країнах

Основними проблемами залишаються необхідність протидії дезінформації, збереження культурної ідентичності та брак фінансування. У випадку Китаю - це ще й політичний режим країни та обмеження, накладені через ставлення уряду до війни в Україні.

5. З'ясовано способи підсилення ролі діаспор у культурному обміні та політичному впливі на країни проживання

Було визначено, що українські діаспори мають значний потенціал для впливу на громадську думку та політичні рішення у країнах проживання через активну культурну діяльність та лобювання. Українські діаспори в Бразилії та Китаї активно залучаються до культурного обміну та політичної діяльності - у Бразилії мають значні успіхи такі як . Вони організують численні культурні заходи, виставки, концерти та фестивалі, що сприяють популяризації української культури та зміцненню зв'язків з місцевими громадами. Діаспори також активно лобюють інтереси України, взаємодіють з місцевими політиками, медіа та громадськими організаціями для підтримки України на міжнародній арені.

На основі проведених глибинних інтерв'ю з представниками діаспори (5 - Бразилія, 3 - Китай) визначено наступні напрямки для подальшого розвитку та зміцнення ролі українських діаспор:

- Сприяння розвитку українських культурних центрів, шкіл та громадських організацій у діаспорі.

- Розвиток перекладацької діяльності та поширення об'єктивної інформації про Україну мовою країни проживання.

- Залучення ресурсів за допомогою грантів для організації заходів діаспорою з метою надання допомоги Україні.

- Активна участь у міжнародних організаціях та форумах з метою просування інтересів України на глобальному рівні.

- Розвиток програм обміну, освітніх та наукових проектів між Україною та її діаспорами.

- Переклад та поширення українських книг португальською та китайською мовами, організація культурних заходів, таких як Український тиждень, є важливими для збереження української культури в Бразилії.

- Створення програм для навчання української мови, включаючи дистанційні курси, допоможе забезпечити знання мови і збереження культурної ідентичності.

- Підтримка ініціатив українських громад на державному рівні є важливою складовою. Підвищення обізнаності про сучасну Україну через залучення журналістів та лідерів думок до відвідування України сприятиме поширенню достовірної інформації та зменшенню впливу дезінформації.

- Забезпечення безперервного потоку об'єктивної інформації про Україну через переклади новин та аналітичних матеріалів.

- Зміцнення зв'язків між українськими громадами в Китаї через спільні заходи та комунікації між українцями в різних містах Китаю.

- Організація спільних туристичних програм між Бразилією та Україною для членів української діаспори, щоб вони могли відвідати свої історичні землі, познайомитися з сучасною Україною та зміцнити зв'язок з батьківщиною.

- Залучення випускників китайської філології та використання Української асоціації китаєзнавців як базису для будувannya мостів

- Розвиток програм для підтримки українських фермерів у Бразилії, включаючи освітні семінари та обмін досвідом щодо сучасних методів сільського господарства та екологічного фермерства.

- Залучення викладачів та учнів українських мовних курсів, кафедр україністики та науковців з українських дослідницьких центрів для об'єднання зусиль у зміцненні академічних та культурних зв'язків між Україною та Китаєм.

Ці заходи сприятимуть зміцненню ролі українських діаспор як важливих гравців у реалізації культурної дипломатії України та підвищенню їхнього внеску у підтримку України в умовах гібридної війни, яку провадить російська федерація.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Brückner, J. (2019, 13 лютого). *Structuralism*. OUP Academic. <https://academic.oup.com/book/7722/chapter-abstract/152821432?redirectedFrom=fulltext>
2. Ikenberry, G. J., & Nye, J. S. (2004). Soft Power: The Means to Success in World Politics. *Foreign Affairs*, 83(3), 136. <https://doi.org/10.2307/20033985>
3. Paschalidis, G. (2009). Exporting national culture: histories of Cultural Institutes abroad. *International Journal of Cultural Policy*, 15(3), 275–289. <https://doi.org/10.1080/10286630902811148>
4. Saunders, F. (1905). *Cultural Cold War: The CIA and the World of Arts and Letters*. New Press.
5. Robin, Cohen. (2008). *Global Diasporas: An Introduction*. Taylor & Francis Group.
6. Cohen, E. (1977). Expatriate Communities. *Current Sociology*, 24(3), 5–90. <https://doi.org/10.1177/001139217702400301>
7. DW Brasil. (2023). *Como a cidade mais ucraniana do Brasil vê a guerra* [video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=VNKMafj9XMw>
8. Kenny, M. (2023, 8 грудня). *BRICS | Members, History, Name Origin, & Proposed Currency*. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/BRICS>
9. *Charted: Comparing the GDP of BRICS and the G7 Countries*. (б. д.). Visual Capitalist. <https://www.visualcapitalist.com/charted-comparing-the-gdp-of-brics-and-the-g7-countries/>
10. Саган, Г. (2018). УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА В КИТАЇ: ІСТОРИЯ ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ СТАНОВЛЕННЯ. Київський університет імені Бориса Грінченка. <https://doi.org/10.28925/2524-0757.2018.1.4351>
11. Robinson, G., & McIntosh, A. (2020, September 17). Internment of Japanese Canadians. The Canadian Encyclopedia. <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/internment-of-japanese-canadians>

12. *Brazil - Economy, Agriculture, Trade*. (1998, 20 липня). Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/place/Brazil/The-economy>
13. World Bank. (n.d.). The World Bank in China. Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/country/china/overview>
14. Woetzel, L., Seong, J., Leung, N., Ngai, J., Manyika, J., Madgavkar, A., Lund, S., & Mironenko, A. (2019, 1 липня). *China and the world: Inside the dynamics of a changing relationship*. McKinsey & Company. <https://www.mckinsey.com/featured-insights/china/china-and-the-world-inside-the-dynamics-of-a-changing-relationship&sa=D&source=docs&ust=1716145502380415&usg=AOvVaw3IgivWCJl4SvLFSZuGUOfG>
15. Balanço Geral. (2022, 25 лютого). *Maior comunidade ucraniana do Brasil pede paz no país do leste europeu* [Відео]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=X6WHID_zyvA
16. George, A. L. (1959). *Propaganda analysis* Evanston, IL: Row, Peterson and Company. Retrieved from <https://www.documentcloud.org/documents/22902652-propaganda-analysis-by-alexander-l-george-evanston-ill-row-peterson-and-company-1959-pp-287-600>
17. Brady, A.-M. (2008). *Marketing dictatorship: Propaganda and thought work in contemporary China*. Rowman & Littlefield.
18. Brubaker, R. (1996). *Nationalism Reframed: Nationhood and the National Question in the New Europe*. Cambridge University Press.
19. *Wendt, A. (1992). Anarchy is what states make of it: The social construction of power politics. International Organization, 46(2), 391-425. <https://www.jstor.org/stable/2706858>*
20. *Cohen, E. (1977). Expat riate communities. Current Sociology, 24(3), 5 -90. <https://doi.org/10.1177/001139217702400301>*
21. Anderson, B. (2008). *Comunidades Imaginadas*. Companhia das Letras.
22. Berelson, B. (1971). *Content analysis in communication research*. Hafner.
23. Birka, I. (2022). Thinking diaspora diplomacy after Russia's war in Ukraine. *Space and Polity*, 1–9. <https://doi.org/10.1080/13562576.2022.2104632>

24. Bonias, D. (2009). *Managing Human Resources* 10e. Susan E. Jackson, Randall S. Schuler and Steve Werner. *Managing Human Resources* 10e. Mason, OH: South-Western Cengage Learning 2006. *Management Research News*, 32(7), 701–703. <https://doi.org/10.1108/01409170910965288>
25. Embassy of Ukraine in the People's Republic of China. (2022, May 18). Українці у Китаї. Retrieved from <https://china.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/4036-ukrajinci-u-kitaji>
26. Франко, І. (1981). *Para o Brasil / До Бразилії*. Curitiba: Sociedade dos Amigos da Cultura Ucraina. Retrieved from <https://diasporiana.org.ua/proza/11729-franko-i-para-o-brasil-do-braziliyi/>
27. Britannica, B. (2012). *Britannica Guide to Economics*. Little, Brown Book Group Limited.
28. Dill, J., Howlett, M., & Müller-Crepon, C. (2023). At Any Cost: How Ukrainians Think about Self-Defense Against Russia. *American Journal of Political Science*. <https://doi.org/10.1111/ajps.12832>
29. Dowding, K. (2023). Process Tracing. *У The Oxford Handbook of Philosophy of Political Science* (с. 328—C16.P83). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780197519806.013.16>
30. Kenny, M., & The Editors of Encyclopaedia Britannica. (2024, May 17). BRICS. *Encyclopaedia Britannica*. Retrieved from <https://www.britannica.com/topic/BRICS>
31. Krippendorff, K. (2018). *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. SAGE Publications, Inc.
32. The Logic of Content Analysis Designs. (2019). *У Content Analysis: An Introduction to Its Methodology* (с. 86–101). SAGE Publications, Inc. <https://doi.org/10.4135/9781071878781.n5>
33. O'Dowd, N. (2022, November 4). Irish America believes they have a role to play in securing Northern Ireland's peace. Irish Central. Retrieved from <https://www.irishcentral.com/opinion/niallodowd/irish-america-northern-irelands-peace>

34. Mamedov, I. (2018). Ukrainian Diaspora of Canada, its history and modernity. *Slavic Almanac*, (3-4), 254–305. <https://doi.org/10.31168/2073-5731.2018.3-4.3.01>
35. Modarres, A. (1998). Settlement patterns of Iranians in the United States. *Iranian Studies*, 31(1), 31–49. <https://doi.org/10.1080/00210869808701894>
36. Multiple identities and global meso-communities. (2005). *У Mastering Globalization* (с. 137–150). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203086865-17>
37. Nye, J. (2009). *Soft Power*. PublicAffairs.
38. Paschalidis, G. (2009). *Exporting national culture: histories of Cultural Institutes abroad.* *International Journal of Cultural Policy*.
39. Robin, C. (2008). *Global Diasporas: An Introduction*. Taylor & Francis Group.
40. Saunders, F. S., & Saunders, F. S. (2000). *The cultural cold war: The CIA and the world of arts and letters*. New Press.
41. Овечко, І. (1957). *Ти був чужий... (Бразилія очима українця)*. Сан Пауло: Накладом Автора.
42. Resource Raising: Uniqueness of China. (б. д.). *У Business and Polity: Dynamics of a Changing Relationship* (с. 52–67). SAGE Publications India Pvt Ltd. <https://doi.org/10.4135/9788132107583.n4>
43. Salzman, R. S. (2019). The BRICs and Russian foreign and security policy. *У Routledge Handbook of Russian Security* (с. 342–352). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781351181242-33>
44. Ukrainian World Congress. (2023, February 28). *Brazil's Ukrainian community leader on UOL calls on authorities to arm Ukraine*. Retrieved from <https://www.ukrainianworldcongress.org/brazils-ukrainian-community-leader-on-uol-calls-on-authorities-to-arm-ukraine/>
45. Ukrainian Greek Catholic Church. (n.d.). *Eparchy of Imaculada Conceição in Prudentópolis*. <https://ugcc.ua/en/eparchies/eparchy-of-imaculada-conceio-in-prudentopolis-37/>
46. Ворона, Н. О., Ворона, Н. А., Vorona, N. O., & Яктук, М. (2015а). *Українська діаспора в Бразилії* [Thesis, Сумський державний університет]. eSSUIR

– Electronic Sumy State University Institutional Repository.
<http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/40080>

47. Бондаренко М. Українська діаспора в Бразилії / М. Бондаренко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prudentopil.livejournal.com/7337.html>.

48. Клипчишин, Ю., & Устенко, Д. (n.d.). Щодо життя української діаспори в Пекіні (1992–2023 pp.). Retrieved from <https://sinologist.com.ua/shhodo-zhyttya-ukrayinskoji-diaspory-v-pekini-1992-2023-rr/>

49. Ворона, Н. О., Ворона, Н. А., Vorona, N. O., & Яктук, М. (2015b). *Українська діаспора в Бразилії* [Thesis, Сумський державний університет]. eSSUIR – Electronic Sumy State University Institutional Repository. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/40080>

50. Гримич, М. (2009). Піонерське землеробство українців Бразилії на початкових імміграційних етапах. Етнічна історія народів Європи, (Вип. 30), 14–22.

51. Жога, М. (2019). Формування зовнішньої політики Бразилії з 1985 по 1995 роки: від Жозе Сарні до Ітамара Франко. Емінак, (3 (27), липень - вересень), 201–207.

52. Лиснянський, Ю. (2019). Навколосвітня подорож на шлюпі «Нева» (1803–1806). Темпора. ISBN 9786175694138

53. Ukrinform. (2021, June 7). У Бразилії показали фільм режисера українського походження про місцеву діаспору. Ukrinform. <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3256507-u-brazilii-pokazali-film-rezisera-ukrainskogo-pohodzenna-pro-miscevu-diasporu.html>

54. Cossacks UA. (2021, May 20). *Cossacks UA в Пекіні: День вишиванки і розіграш Кубка* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=YNnWHQ9bL70>

55. Українці Бразилії презентували у штаб-квартирі Культурного фонду Курітіби три книги на тему української імміграції в Солар-ду-Росаріо. (2024). Укрінформ.

56. Lencyk Pawliczko, A. (1994). *Ukraine and ukrainians throughout the world*. University of Toronto press. Parana. (2024).

57. Бондаренко М. Українська діаспора в Бразилії / М. Бондаренко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prudentopil.livejournal.com/7337.html>.
58. Марія Койнова. (б. д.). *Чому українська діаспора має бути залучена до відновлення України.* <https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2024/03/18/why-the-ukrainian-diaspora-must-be-involved-in-ukraines-recovery/>
59. Brinkerhoff, J. M. (2011). Diasporas and conflict societies: conflict entrepreneurs, competing interests or contributors to stability and development? *Conflict, Security & Development*, 11(02), 115–143. <https://doi.org/10.1080/14678802.2011.572453>
60. Cochrane, F., Baser, B., & Swain, A. (2009). Home Thoughts from Abroad: Diasporas and Peace-Building in Northern Ireland and Sri Lanka. *Studies in Conflict & Terrorism*, 32(8), 681–704. <https://doi.org/10.1080/10576100903040716>
61. Cohen, R. (1996). Diasporas and the nation-state: from victims to challengers. *International Affairs*, 72(3), 507–520. <https://doi.org/10.2307/2625554>
62. The editors of University of Jyväskylä. (2009). *Diasporas for Peace: Patterns, Trends, and Potential of Long-distance Diaspora Involvement in Conflict Settings.* University of Jyväskylä.
63. Jay, G. J. (2012). *Diaspora diplomacy: Philippine migration and its soft power influences.* Mill City Press.
64. Osce Odhr. (2024). *Залучення української діаспори до відновлення та розвитку. Звіт за результатами експертних обговорень, організованих БДПІЛ у період з 9 лютого по 3 липня 2023 року.*
65. Päivi Pirkkalainen. (2009). *The diaspora - conflict - peace - nexus: a literature review.* University of Jyväskylä.
66. S, F., C, K., M, M., Commission of the European Communities. Directorate-General for Science, Research and Development. & Commission of the European Communities. Joint Research Centre. (Ред.). (1992). *Proceedings from: Workshop and seminar on the Messina project of the European Collaborative Programme, Eugenidis Foundation, Athens, Nov. 19-20, 1990.* Commission of the European Communities.

67. Brazilian and Ukrainian street artists unite for art mural in São Paulo. UkrainianInstitute.<https://ui.org.ua/en/news-en/brazilian-and-ukrainian-street-artists-unite-for-art-mural-in-sao-paulo-2/>
68. Сушинська, І. (2012). Збереження національної ідентичності українців у бразильській діаспорі. *Українознавчий альманах*, (7), 76-79. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukralm_2012_7_17
69. Brady, A.-M. (2008). Marketing dictatorship: Propaganda and thought work in contemporary China. Rowman & Littlefield Publishers. URL <https://academic.oup.com/isq/article/67/3/sqad047/7221446>
70. Гримич, М. (n.d.). Стаття про мовну ідентичність українців Бразилії. Maryna Bondarenko — LiveJournal. <https://marynakb.livejournal.com/31815.html>
71. Закревська Я. Роль «Просвіти» у збереженні національної самобутності українців Бразилії. Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. 2010. Вип. 19. С. 596–601. дані про кількість церков <http://week.dp.gov.ua/osvitnia-prohrama/do91/ukraintsi-u-sviti-2> +сушинська
72. Підкуркова, І. В. (2021). Проблема збереження етнічної ідентичності української діаспори в Бразилії. Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія, 4(51), 208-219. Харків: Право.
73. John C. Lehr and Jeffrey Picknicki Morski. (1999). Global patterns and family matters: life history and the Ukrainian pioneer diaspora.
74. Лозинський, А. (2021b, 18 жовтня). У Бразилії – одна з найдавніших українських діаспор. Укрінформ - актуальні новини України та світу. <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3330857-u-brazilii-odna-z-najdavnisih-ukrainskih-diaspor.html>
75. Ukrainian Magazine®. (2020, May 27). На службі громади: Українська греко-католицька церква у Бразилії. Retrieved from <http://ukrainianchi.com/на-службі-громади-українська-греко-ка/>
76. Carter, E. B., & Carter, B. L. (2023). Propaganda in autocracies: Institutions, information, and the politics of belief. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009271226>

77. У Пекіні заклали фундамент Центру українсько-китайських культурних обмінів. (б. д.). Crionline. <https://ukrainian.cri.cn/841/2018/05/05/2s54640.htm>
78. Facebook. (б. д.-а). Log into Facebook | Facebook. <https://www.facebook.com/museudomilenioprudentopolis>
79. Facebook. (б. д.-б). Log into Facebook | Facebook. https://www.facebook.com/paroquiasaojosafat/?locale=pt_BR
80. G.F.U.B. VESSELKA (@vesselka.brasil) • Instagram photos and videos. (б. д.). Instagram. <https://www.instagram.com/vesselka.brasil/>
81. Museu do Milênio (@museudomilenio) • Instagram photos and videos. (б. д.). Instagram. <https://www.instagram.com/museudomilenio/>
82. Redirecting... (б. д.). Log into Facebook | Facebook. <https://www.facebook.com/ukrainians.hk/>
83. Secretaria Municipal de Cultura de Prudentópolis (@cultura.prudentopolis) • Instagram photos and videos. (б. д.). Instagram. <https://www.instagram.com/cultura.prudentopolis/>
84. Sina Visitor System. (б. д.). Sina Visitor System. https://weibo.com/u/7098532658?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMТAAAR1j2eQZIBrEs_vhzlC4xzLCIT8vOmEpyXtE-7QFuqXSqYB7MKXyTc4QDwh0_aem_AcRZRJB01zeCE6qpmT_QvHyKzbBnFk2pf76Mh1CZh6NczM-jNknrleL0liPiIB9kjlyYWRFPkMFqmHpWawQIViM
85. STAND WITH UKRAINE! - The Ukrainian Society of Hong Kong. (б. д.). The Ukrainian Society of Hong Kong - Place for Ukrainians of Hong Kong. <https://ukrainians.hk>
86. Turismo Prudentópolis (@turismoprudentopolis) • Instagram photos and videos. (б. д.). Instagram. <https://www.instagram.com/turismoprudentopolis>
87. Ukrinform. (2013, 24 серпня). Український центр культурних обмінів відкрився у Шанхаї. Укрінформ - актуальні новини України та світу. https://www.ukrinform.ua/rubric-world/1537230-ukraiinskiy_tsentr_kulturnih_obminiv_vidkrivsia_u_shanhai_1857286.html

88. Ukrinform. (2014, 17 вересня). У Китаї з'явився «Український дім». Укрінформ - актуальні новини України та світу. https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/1708397-u_kitaii_zyavivsvya_ukraiinskiy_dim_1973423.html
89. Українські та кримськотатарські студії у світі. (б. д.-а). Український інститут. <https://ui.org.ua/ukrainian-and-crimean-tatar-studies/>
90. 75% усього населення — українці: у бразильському місті зробили офіційною українську мову. (2021). Шпальта. <https://shpalta.media/2021/10/07/75-usogo-naselennya-ukrainci-u-brazilskomu-misti-zrobili-oficijnoyu-ukrainsku-movu/>
91. Brazilian and Ukrainian street artists unite for art mural in Sao Paulo. (б. д.). Ukrainian Institute. <https://ui.org.ua/en/news-en/brazilian-and-ukrainian-street-artists-unite-for-art-mural-in-sao-paulo-2/>
92. Brazil's Ukrainian community leader on UOL calls on authorities to arm Ukraine - Ukrainian World Congress. (б. д.). International Organization - Ukrainian World Congress. <https://www.ukrainianworldcongress.org/brazils-ukrainian-community-leader-on-uol-calls-on-authorities-to-arm-ukraine/>
93. DW Brasil. (2022, 3 червня). Como a cidade mais ucraniana do Brasil vê a guerra? [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=VNKMafj9XMw>
94. Facebook. (б. д.). Redirecting... <https://www.facebook.com/semanadacomunidadeucraniana>
95. Home - Humanitas Brasil-Ucrânia. (б. д.). Humanitas Brasil-Ucrânia. <https://humanitasbrasilucrania.org.br/hbu/>
96. Língua Ucraniana é oficialmente a Língua Co-oficial do município de Prudentópolis. | Nossa Gente - Levando as notícias de Prudentópolis e região até você. (б. д.). Língua Ucraniana é oficialmente a Língua Co-oficial do município de Prudentópolis. | Nossa Gente - Levando as notícias de Prudentópolis e região até você. <https://nossagente.info/2021/10/06/lingua-ucraniana-e-oficialmente-a-lingua-co-oficial-do-municipio-de-prudentopolis/>
97. Nataliya Melnyk. (2020, March 24). "Ukraine-Brazil relations: Challenges and Prospects." [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=VNKMafj9XMw&sa=D&source=docs&ust=1715894693923902&usg=AOvVaw2HK67mn7nnSDB8E7pAIIIK>

98. Sociedades Ucrainianas | RCUB. (б. д.). RCUB. <http://www.rcub.com.br/rcub/quem-somos/sociedades-ucrainianas/>
99. Ternopil and Prudentopolis Become Sister-Cities - Freedom. (б. д.). Freedom. <https://uatv.ua/en/ternopil-prudentopolis-agreement/>
100. Adus Institute. (n.d.). Adus. <https://adus.org.br&sa=D&source=docs&ust=1715894693925256&usg=AOvVaw1IOKhCFILHr9cL27S5CPdt>
101. Ukrinform. (2013, August 24). Український центр культурних обмінів відкрився у Шанхаї. Retrieved from https://www.ukrinform.ua/rubric-world/1537230-ukrainiyskiy_tsentr_kulturnih_obminiv_vidkrivsyia_u_shanhaii_1857286.html
102. UATV. (2019, March 13). Ternopil and Prudentopolis become sister-cities. Retrieved from <https://uatv.ua/en/ternopil-prudentopolis-agreement/>
103. Embassy of Ukraine in the People's Republic of China. (2017, April 12). Українсько-китайський Центр культурних обмінів. Retrieved from <https://china.mfa.gov.ua/news/56339-ukrajinsyko-kitajsykij-centr-kulyturnih-obminiv>
104. Ukrinform. (2019, May 24). Українські студенти Шанхайського університету увійшли до трійки переможців на Святі культур у Шанхаї. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/2707650-ukrainski-studenti-u-kitai-posili-prizove-misce-na-sanhajskomu-svati-kultur.html>
105. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine. (2014, October 31). Український дім в м. Пекіні (КНР). Retrieved from <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=ba570474-6834-4e22-be6c-cf3e46f69d56&title=UkrainskiiDimVM-Pekini-knr>
106. Ukrinform. (2014, October 31). У Китаї з'явився Український дім. Retrieved from https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/1708397-u-kitaii_zyavivsyia_ukrainiyskiy_dim_1973423.html
107. China Radio International. (2016, May 31). Український дім у Пекіні. Retrieved from <http://ukrainian.cri.cn/661/2016/05/31/2s44310.htm>
108. Ukraine House Beijing. (n.d.). Facebook page. Retrieved from https://www.facebook.com/ukrainehousebeijing/?paipv=0&eav=AfYCqInZVF0xtpSAIIicdmVLHT38N8mG3wehYYjzgHJTEHRDMsu7af9fzjEVW4I30vU&_rdr

109. Sinologist. (2014.). Український дім в Пекіні. Retrieved from <https://sinologist.com.ua/ukrayinskij-dim-v-pekini/>
110. DW Brasil. (2023). Como a cidade mais ucraniana do Brasil vê a guerra? [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=VNKMafj9XMw>
111. Nossagente.info. (2021, October 6). Língua Ucraniana é oficialmente a Língua Co-oficial do município de Prudentópolis. Retrieved from <https://nossagente.info/2021/10/06/lingua-ucraniana-e-oficialmente-a-lingua-co-oficial-do-municipio-de-prudentopolis/>
112. Допомога громадянам України, які прибувають в Бразилію. (n.d.). Embassy of Ukraine in the Federative Republic of Brazil. <https://brazil.mfa.gov.ua/konsulski-pitannya/dopomoga-gromadyanam/ukrayincyam-yaki-pribuvayut-v-braziliyu&sa=D&source=docs&ust=1715894693925091&usg=AOvVaw3KgksII7BxvO2U2clbIZdF>
113. Questionário para refugiados ucranianos. (n.d.). Humanitas Brasil Ucrânia. <https://humanitasbrasilucrania.org.br/hbu/index.php/questionario-para-refugiados-ucraniano/&sa=D&source=docs&ust=1715894693925799&usg=AOvVaw01L4BFVFgc8YDKGSv7jMPT>
114. Casa do Migrante. (n.d.). Missão Paz. <https://missaonspaz.org/casa-do-migrante/>
115. Ukrainian students in China win prize at Shanghai Cultural Festival. (2019, May 22). Ukrinform. <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/2707650-ukrainski-studenti-u-kitai-posili-prizove-misce-na-sanhajskomu-svati-kultur.html>
116. How Did the Civil War in El Salvador End? (2015). Oxford academic. <https://academic.oup.com/ahr/article/120/5/1784/2581570&sa=D&source=docs&ust=1716145502373284&usg=AOvVaw1qSgHXLqxr4kHyqHXA8Ysw>
117. Pérez, L. (2014, 3 жовтня). Cuban Americans and US Cuba Policy. OUP Academic. <https://academic.oup.com/nyu-press-scholarship-online/book/18935/chapter/177282940#:~:text=URL:%20https://academic.oup.com/nyu>

118. (6. д.). Harvard Kennedy School | Harvard Kennedy School. https://www.hks.harvard.edu/publications/israel-lobby-and-us-foreign-policy&sa=D&source=docs&ust=1716145502363007&usg=AOvVaw03disEVK_18yypTKozIpGG

119. Raczyński, R. (2018). Polish Diaspora in the US in the Process of Poland's Accession to NATO. *Politické vedy*, 21(4), 178-207. Retrieved from <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=723731>

120. George, A. L. (1959). *Propaganda analysis*. Evanston, IL: Row, Peterson and Company. Retrieved from: <https://www.documentcloud.org/documents/22902652-propaganda-analysis-by-alexander-l-george-ewanston-ill-row-peterson-and-company-1959-pp-287-600>

121. James, P. E., Burns, E. B., & Martins, L. (1998, 20 липня). Brazil | History, Map, Culture, Population, & Facts. *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/place/Brazil/The-economy&sa=D&source=docs&ust=1716145502379941&usg=AOvVaw2lTMriQJSYv5sWT6eGKlLt>

122. The World Bank In China. (2024). World Bank Group - International Development, Poverty, & Sustainability. <https://www.worldbank.org/en/country/china/overview&sa=D&source=docs&ust=1716145502378847&usg=AOvVaw3qxEmSbeOmg4lrZY7InXtl>

123. President Duda. (2018). We are proud of the achievements of the Polish diaspora in the US. The President of the Republic of Poland. Retrieved from <https://www.president.pl/news/we-are-proud-of-the-achievements-of-the-polish-diaspora-in-the-us,36809>

124. World Economic Forum. (2019, October). How China became the world's economic miracle. Retrieved from <https://www.weforum.org/agenda/2019/10/china-economy-anniversary/%23:~:text=%3DURL%253A%2520https%253A%252F%252Fwww.weforum.org%252Fagenda%252F2019%252F10%252Fchina>

ДОДАТКИ

додаток 1

1) Транскрипти інтерв'ю:

[Interviews Diaspora Thesis](#)

2) Фото надані респондентами, а також контакти, посилання для подальшого поглиблення дослідження:

Fabio**Preisner**

Images: [ucrania brasil](#).

Article published by the interviewee: <https://encurtador.com.br/tPQTV> -
Referência: SANTOS JUNIOR, Washington Ramos dos; HAURESKO, Cecília; HAIDAMACHA, Felipe Lucas; SARAIVA, Fábio Preisner. Paisagem Cultural da Imigração Ucraniana no Brasil – Prudentópolis, Paraná.

Easter: March 29 to 31

https://www.instagram.com/reel/C5JKnvzLrn0/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRIODBiNWFIZA==

Ukrainian Community Week: August 19 to 25

1. https://www.instagram.com/p/CwSybyILp_E/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRIODBiNWFIZA==

2. https://www.instagram.com/p/CwVLTB3rvNF/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRIODBiNWFIZA==

Varéneky Festival: August 19 to 25

<https://www.instagram.com/p/Cu2ZgY5sULY/>

Restaurant with typical Ukrainian food

1. Rancho do Sabor: https://www.instagram.com/p/C0wzc8jxDB2/?img_index=1

2. Cheiro da Terra: <https://www.instagram.com/p/C2CyFuBsGSI/>

Current video related to the theme of war: https://youtu.be/VNKMafj9XMw?si=0RENk4l6iKPauq_s

Video about Prudentópolis: <https://youtu.be/6IbVb0-pBXU?si=1PPvC7prAPYOF4ha>

Віторіо Соротюк, Президент Українсько-Бразильської Центральної Репрезентації, з метою розширення дослідження української діаспори в Бразилії надав перелік контактів для подальших глибинних інтерв'ю:

- Маріані Чайковський - Почесний консул України в Куритибі - Бразилія
- Хорхе Рибка - Почесний консул України в Сан-Паулу, Бразилія
- Серхіо Мацюра - директор Dnipro Gold Agency
- Зеник Кравчук - бразильський дипломат
- Еміліо Гаудеда - історик, перекладач та автор книг
- Юлія Регіна - прийом біженців

Від України

- Станіслав Лазибник - український журналіст і дипломат
- Юрій Богауєвський - колишній посол України в Бразилії
- Володимир Лакомов - колишній посол України в Бразилії
- Лариса Мироненко - колишній консул України в Куритибі, Бразилія

Фото українського стенду на ярмарку в університеті UIBE, language and culture university з особистого архіву респондентки Дарини Устенко, членкиня ГО «Українська асоціація китаєзнавців», представниця української громади в КНР: “За одну виставку в одному універі ми збираємо приблизно 5 тис юанів. Потім передаємо на благодійність до України”

Додаткові джерела надані Дариною для подальшого поглибленого аналізу:

- <https://www.bbc.com/zhongwen/simp/chinese-news-69019231>

- Україна

онлайн

(weibo)

<https://m.weibo.cn/u/7557504308?luicode=20000061&lfid=4977511559075725>

- Сторінка посольства на Weibo <https://m.weibo.cn/u/523556254>

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційної роботи

Тема: “Українська діаспора в Бразилії та Китаї: порівняльна характеристика”.

Студентка: Довбня Анастасія Ігорівна.

Рік навчання, факультет: 4-ий рік навчання, Факультет соціальних наук та суспільних технологій.

Науковий керівник: Соловей Галина Сергіївна, кандидатка філософських наук, старша викладачка кафедри міжнародних відносин НаУКМА

Рецензент _____

(вчений ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Захищена “ ____ ” _____ 20_ р.

Ключові слова: українська діаспора у Китаї, українська діаспора в Бразилії, пропаганда, громадські організації української громади за кордоном, культурна дипломатія, BRICS.

Короткий зміст роботи

Дипломна робота присвячена порівняльному аналізу української діаспори в Бразилії та Китаї. Мета дослідження полягає у виявленні методів, якими українська діаспора в цих країнах забезпечує підтримку Україні, та у визначенні способів, за допомогою яких українська держава може сприяти цим діаспорам. Основними характеристиками, які порівнюються в роботі, є демографічні дані, соціально-економічний стан, культурні особливості, рівень інтеграції в суспільство, активність громадських та молодіжних організацій, а також вплив діаспори на міжнародні відносини та ставлення до російського вторгнення в Україну. Робота включає аналіз історії формування діаспор, їх сучасних викликів

та перспектив розвитку, а також розробку стратегій для підвищення їхньої ефективності у політичному та культурному контекстах.

Key words: Ukrainian diaspora in China, Ukrainian diaspora in Brazil, propaganda, public organizations of the Ukrainian community abroad, cultural diplomacy, BRICS.

Short summary:

The thesis is dedicated to a comparative analysis of the Ukrainian diaspora in Brazil and China. The aim of the study is to identify the methods by which the Ukrainian diaspora in these countries supports Ukraine and to determine ways in which the Ukrainian state can assist these diasporas. The key characteristics compared in the work include demographic data, socio-economic status, cultural traits, level of societal integration, activity of public and youth organizations, and the diaspora's impact on international relations and their response to Russia's invasion of Ukraine. The thesis encompasses an analysis of the formation history of the diasporas, their current challenges, development prospects, and strategies to enhance their effectiveness in the political and cultural contexts.